

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вишого навчального закладу)

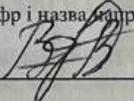
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

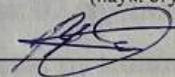
Магістерська кваліфікаційна робота на тему:
МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ
МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ
ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ
(на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю
«Тростянецький молочний завод»)

08-43.МКР.001.00.080 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-24м
спеціальності 073 – Менеджмент
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

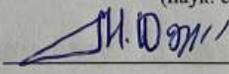

Владислав ГАРУК
(ім'я та прізвище)

Керівник: д.е.н., професор, зав каф. ФІМ
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)

Віталій ЗЯНЬКО
(ім'я та прізвище)

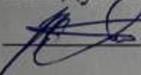
«03» грудня 2025 р.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри МБІС
(наук. ступінь, вч. звання, назва кафедри)

Юлія МІРОНОВА
(ім'я та ініціали)

«05» грудня 2025 р.

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФІМ

д.е.н., проф. Віталій ЗЯНЬКО
(наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище)

«09» грудня 2025 р.

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«30» вересня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Гаруку Владиславу Володимировичу
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи: Механізм управління грошовими потоками молокопереробного підприємства та напрями його вдосконалення (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»).

Керівник роботи Зянько Віталій Володимирович, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом ВНТУ від «24» вересня 2025 року № 313.

2. Термін подання студентом роботи: 02 грудня 2025 року

3. Вхідні дані до роботи: наукові статті, монографії, матеріали науково-практичних конференцій присвячені питанням управління грошовими потоками підприємства; фінансова звітність ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки.

4. Зміст текстової частини:

У розділі 1 розкрити економічну природу, структуру та джерела формування грошових ресурсів підприємства, систематизувати грошові потоки підприємства та дослідити специфіку управління ними, навести ефективну методичку аналізу грошових потоків.

У розділі 2 проаналізувати основні показники фінансово-господарської діяльності та ефективність управління грошовими ресурсами ТОВ «Тростянецький молочний завод»

У розділі 3 обґрунтувати шляхи підвищення ефективності формування та використання грошових ресурсів ТОВ «Тростянецький молочний завод» та розробити пропозиції щодо вдосконалення оперативного управління грошовими потоками молокопереробних підприємств.

Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Аналіз майнового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки; Аналіз результативності та операційних витрат; Аналіз ефективності використання ресурсів; Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу; Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу; Аналіз динаміки та структури доходів; Аналіз ліквідності балансу; Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності; Аналіз показників ділової активності та ін.

Рисунки: Динаміка і структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

6. Консультанти розділів роботи

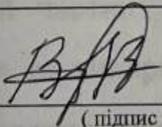
Розділ	Ім'я, прізвище, та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	доцент кафедри ФІМ Людмила ТКАЧУК	 30.09.2025 р.	 28.11.2025 р.

7. Дата видачі завдання «30» вересня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

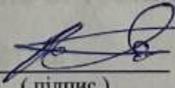
Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи (денна форма навчання)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень-вересень	<i>вск.</i>
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	II декада жовтня	<i>вск.</i>
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	I декада листопада	<i>вск.</i>
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	III декада листопада	<i>вск.</i>
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	I декада грудня	<i>вск.</i>
Рецензування МКР	II декада грудня	<i>вск.</i>
Захист МКР	III декада грудня (за графіком)	<i>вск.</i>

Студент

(підпис)

Владислав ГАРУК
(ім'я та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Віталій ЗЯНЬКО
(ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 325.145.28

Гарук В. В. Механізм управління грошовими потоками молокопереробного підприємства та напрями його вдосконалення (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2025. 104 с. На укр. мові. Бібліогр. 32 назв; рис. 1; табл. 9.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано заходи з удосконалення оперативного управління грошовими потоками молокопереробного підприємства. Наукові і практичні положення щодо шляхів підвищення ефективності формування та використання грошових ресурсів підприємства доведені до рівня конкретних пропозицій, що дозволить їх використати на ТОВ «Тростянецький молочний завод». У теоретичній частині роботи розкрито економічну природу, структуру та джерела формування грошових ресурсів підприємства, систематизовано грошові потоки підприємства та досліджено специфіку управління ними, наведено ефективну методіку аналізу грошових потоків підприємства. В аналітичній частині роботи здійснено аналіз показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод», та оцінено ефективність управління його грошовими ресурсами. У прикладній частині роботи обґрунтовано шляхи підвищення ефективності формування та використання грошових ресурсів та розроблено пропозиції щодо вдосконалення оперативного управління грошовими потоками молокопереробного підприємства.

Ключові слова: управління грошовими потоками, грошові ресурси, оперативне управління, ефективність.

ABSTRACT

Haruk V. V. Mechanism for Cash Flow Management of a Dairy Processing Enterprise and Ways to Improve It (on the example of Trostyanets Dairy Plant Limited Liability Company). The master's qualifying work in specialty 073 – Management, educational program - Management of financial and credit activates. Vinnitsa: VNTU, 2025. 104 p. Ukr. language. Bibliography 32 titles; rice. 1; tab. 9.

The master's qualifying thesis proposes measures to improve the operational cash flow management of a dairy processing enterprise. The scientific and practical provisions regarding ways to enhance the efficiency of formation and use of enterprise's cash resources are brought to the level of concrete proposals, which will allow their use at Trostyanets Dairy Plant LLC. The theoretical part of the work reveals the economic nature, structure, and sources of the enterprise's cash resources, systemizes the enterprise's cash flows and investigates the specifics of their management, and presents an effective methodology for analyzing enterprise cash flows. The analytical part of the work analyzes the financial and economic performance indicators of Trostyanets Dairy Plant LLC and assesses the effectiveness of its cash resource management. The applied part of the work substantiates ways to increase the efficiency of formation and use of cash resources and develops proposals for improving the operational cash flow management of the dairy processing enterprise.

Key words: Cash Flow Management, Cash Resource, Operational Management, Efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Економічна природа, структура та ключові джерела формування грошових ресурсів підприємства	7
1.2 Систематизація грошових потоків підприємства та специфіка управління ними	13
1.3 Методичне забезпечення аналізу грошових потоків і оцінювання ефективності використання грошових коштів	18
Висновок до розділу 1	31
2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»	33
2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод»	33
2.2 Оцінювання основних результатів виробничо-фінансової діяльності підприємства	35
2.3 Аналіз ефективності управління грошовими ресурсами на підприємстві	40
Висновок до розділу 2	62
3 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ	65
3.1 Обґрунтування шляхів підвищення ефективності формування та використання грошових ресурсів	65
3.2 Розробка пропозицій щодо вдосконалення оперативного управління грошовими потоками підприємства	68
Висновок до розділу 3	71
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
Додаток А (обов'язковий). Протокол перевірки кваліфікаційної роботи	82
Додаток Б (довідниковий). Баланс (Звіт про фінансовий стан)	83
Додаток В (довідниковий). Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	92
Ілюстративна частина	98

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації, високої конкуренції та економічної нестабільності, якість фінансового стану підприємства стає ключовим індикатором його життєздатності. А грошові ресурси є головним інструментом, який підтримує компанію на рівні платоспроможності та ліквідності. Неефективне управління ними створює ризик фінансового краху, незалежно від обсягів виробництва чи прибутковості. Для молокопереробного підприємства відновлення та підтримка динаміки операційних, інвестиційних та фінансових циклів є життєво необхідним. Це забезпечує безперервне заповування сировини (молока), стабільне виробництво та своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Саме тому виникає гостра необхідність у виборі ефективного методу обліку, контролю та аналізу грошових ресурсів та розробки системи аналітичних та модельних інструментів управління грошима.

Дане дослідження дозволить поглиблено вивчити економічні механізми, що визначають грошові потоки саме молокопереробного підприємства, та запропонувати конкретні шляхи їх вдосконалення з урахуванням усіх галузевих ризиків і особливостей.

Значна увага, яку приділяють проблемі управління фінансовими ресурсами провідні вітчизняні вчені-економісти (Кобець Д. Л., Лагодієнко Н.В., Шевчук К. О., Коцюрба О.Ю., Бабич, О. Г. та ін.), підкреслює теоретичну значущість обраної сфери та необхідність подальшої систематизації знань та розробки прикладних аналітичних інструментів.

Таким чином, дослідження механізму управління грошовими потоками та визначення напрямів його вдосконалення є на часі та являє собою ключовий фактор забезпечення конкурентних переваг і довгострокового сталого розвитку ТОВ «Тростянецький молочний завод» та всієї молокопереробної галузі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Магістерська робота виконувалася відповідно до напрямку наукових досліджень кафедри фінансів і кредиту «Дослідження сучасних тенденцій

фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні»

Метою магістерської роботи є розробка та обґрунтування напрямів вдосконалення механізму оперативного управління грошовими потоками молокопереробного підприємства для підвищення його фінансової стійкості та ефективності на прикладі ТОВ «Тростянецький молочний завод».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- дослідити та систематизувати теоретико-методичні основи управління грошовими ресурсами, включаючи економічну сутність, структуру, джерела формування та класифікацію грошових потоків підприємства;
- обґрунтувати та адаптувати ефективну методику аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства загалом та, зокрема, грошових потоків;
- провести комплексний аналіз основних показників фінансового стану та оцінити ефективність поточного механізму управління грошовими потоками та ресурсами ТОВ «Тростянецький молочний завод»;
- обґрунтувати шляхи оптимізації формування та використання грошових ресурсів, а також розробити конкретні заходи щодо вдосконалення механізму оперативного управління грошовими потоками на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками молокопереробного підприємства, що охоплює формування, розподіл та використання грошових ресурсів в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних підходів, інструментів та практичних заходів щодо оцінки, моделювання та підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємств молочної промисловості.

Методи дослідження. Під час виконання роботи буде використано системний та комплексний підходи для всебічного вивчення об'єкта. У процесі дослідження застосовуватимуться такі загальнонаукові та спеціальні методи:

теоретичне узагальнення, аналіз і синтез – для розкриття економічного змісту понять та формування теоретико-методичної бази; групування та порівняння – для зіставлення фінансових показників у динаміці та порівняння звітних періодів; фінансовий та коефіцієнтний аналіз – для оцінки ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; економіко-математичне моделювання (наприклад, варіантний аналіз) – для обґрунтування прогнозних рішень та розробки оптимальних сценаріїв управління грошовими потоками.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у доповненні та розвитку теоретико-методичних засад управління грошовими потоками, що виражається в таких положеннях:

- запропоновано об'єднати ознаки «можливість регулювання» та «рівень передбачуваності» в одну узагальнену ознаку – «за можливістю управління (регулювання та прогнозування)». Обґрунтовано, що регулювання грошових потоків неможливе без належного рівня їх прогнозування (передбачуваності), що підвищує аналітичну цінність класифікації для цілей оперативного менеджменту;
- обґрунтовано, що основною стратегічною метою управління грошовими коштами є забезпечення стійкої фінансової рівноваги підприємства, яка досягається через забезпечення збалансованості та синхронізації в часі обсягів надходження і вибуття грошових коштів. Це дозволить уникнути як дефіциту ліквідності, так і надмірного обсягу неефективних грошових залишків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що її теоретичні положення, висновки та методичні рекомендації щодо оптимізації грошових ресурсів мають прикладний характер і доведені до рівня конкретних пропозицій, які можуть бути безпосередньо використані керівництвом ТОВ «Тростянецький молочний завод» для вдосконалення системи управління фінансами. Зокрема: рекомендовано введення деталізованого платіжного календаря, що дозволить синхронізувати грошові надходження та виплати,

мінімізувати касові розриви та, відповідно, зменшити потреби підприємства у залучених (дорогих) коштах; надано рекомендації щодо залучення інвестицій для розробки та впровадження енергозберігаючих технологій з метою зниження операційних витрат; сформульовані рекомендації щодо застосування агітаційних та комунікаційних методів по роботі зі споживачами (населенням) для прискорення сплати за послуги (наприклад, теплопостачання, якщо це дочірній чи допоміжний вид діяльності заводу) і, як наслідок, прискорення надходження грошових коштів.

Особистий внесок здобувача.

Магістерська робота є самостійно виконаною науково-кваліфікаційною працею. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що виносяться на захист, отримані автором особисто в результаті проведеного теоретичного дослідження, аналізу фінансової звітності ТОВ «Тростянецький молочний завод» та обґрунтування шляхів оптимізації управління його грошовими ресурсами.

Апробація результатів магістерської роботи.

Основні положення і результати виконаного дослідження доповідалися на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024) (м. Вінниця, 20 травня 2024 р.); ІІІ Всеукраїнській науково-технічній конференції факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2023) (ВНТУ, м. Вінниця, 21.06.2023-23.06.2023 р.)

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковані 2 тез доповідей [31, 32].

Структура і зміст магістерської роботи. Магістерська кваліфікаційна робота має логічно завершену структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна природа, структура та ключові джерела формування грошових ресурсів підприємства

Фінанси підприємства правомірно вважати кровоносною системою його господарської діяльності, що забезпечує життєздатність і безперервність обігу капіталу. Рух, швидкість та обсяг грошових коштів є ключовими індикаторами ефективності фінансової системи. Будь-який виробничо-господарський цикл починається і завершується рухом грошей, що робить грошовий обіг на підприємстві визначальною ланкою в процесі функціонування всього капіталу.

Первісне формування грошових коштів відбувається на етапі створення підприємства через формування статутного капіталу. Надалі ці кошти інвестуються для забезпечення операційної (господарської), інвестиційної діяльності, розширення та розвитку виробництва. Таким чином підприємство отримує можливість виробляти, реалізовувати продукцію (послуги) та генерувати прибуток.

Грошові кошти (Cash and Cash Equivalents), як найліквідніші активи, зберігаються у касі підприємства, поточних, депозитних та валютних рахунках у банківських установах.

Корпоративні рахунки постійно поповнюються коштами у вигляді виручки від реалізації продукції, робіт та послуг (операційна діяльність). Додаткові надходження генеруються внаслідок фінансової та інвестиційної діяльності: доходи від придбаних акцій, облігацій та інших цінних паперів; відсотків за депозитними вкладками; орендної плати за майно.

Важливо враховувати, що не всі отримані грошові надходження залишаються у розпорядженні компанії. Зокрема, виручка від реалізації включає акцизний збір та податок на додану вартість (ПДВ), які, будучи сплаченими споживачем, підлягають перерахуванню до бюджету.

Частина грошових надходжень, що залишається після обов'язкових бюджетних відрахувань, використовується для:

- відшкодування (заміщення) авансованих коштів в оборотні активи та основні засоби.
- виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, цільовими фондами, банками, страховими компаніями та іншими контрагентами.

Залишок цих надходжень формує загальний (валовий) та чистий дохід (прибуток) підприємства.

Грошові (фінансові) ресурси (Financial Resources) являють собою сукупність грошових коштів цільового призначення, доступних підприємству. Вони формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, валового внутрішнього продукту та національного доходу і використовуються для забезпечення статутної діяльності.

Грошові ресурси охоплюють як фондову форму (цільові фонди), так і нефондову частину коштів.

1. Грошові фонди є частиною фінансових ресурсів підприємства, що мають чітко визначене призначення (у сучасній термінології – це частина власного капіталу та цільові резерви):

- статутний капітал (фонд), який використовується для первісного інвестування в основні та оборотні засоби;
- резервний капітал (фонд), який призначений для покриття непередбачених збитків, подолання тимчасових фінансових труднощів та виплат за зобов'язаннями;
- фонд оплати праці, призначений для забезпечення основної та додаткової заробітної плати працівникам;
- амортизаційний фонд, який є джерелом фінансування повного відновлення (реновації) основних засобів та нематеріальних активів.

2. Фінансова діяльність підприємства, від його створення до взаємодії з контрагентами та державою, базується на ефективному використанні його

грошових ресурсів. З погляду структури балансу, до грошових ресурсів, доступних підприємству, належать (відображаються у пасиві бухгалтерського балансу):

- власні (прирівняні до власних) ресурси (власний капітал, статутний, резервний, додатковий капітал (включаючи дооцінки та індексацію);
- нерозподілений прибуток, спрямований у господарський обіг;
- спеціальні фонди та цільове фінансування;
- амортизаційні відрахування (як джерело відтворення);
- резерви наступних витрат та платежів;
- позикові та залучені ресурси (коротко- та довгострокові кредити комерційних банків);
- кредиторська заборгованість усіх видів (комерційний кредит): перед постачальниками, бюджетом (податки), персоналом (з оплати праці), за виданими векселями та іншими діловими партнерами;
- інші довго- та короткострокові позикові кошти.

Також, у нефондовій формі підприємство отримує дотації, субсидії та спонсорські внески, які також є частиною його грошових ресурсів.

Баланс підприємства (Звіт про фінансовий стан) є ключовим документом публічної фінансової звітності та основним джерелом інформації для зовнішнього фінансово-економічного аналізу. Він складається за єдиною формою, встановленою відповідними органами державного регулювання (в Україні – Міністерством фінансів та Державною службою статистики), як обов'язковий елемент річної, квартальної, а інколи й місячної бухгалтерської звітності. Баланс є об'єктом подання до регіональних статистичних органів, міністерств, відомств (у разі належності до сфери їхнього управління) та недержавних засновників.

На звітну дату баланс фіксує два ключові аспекти фінансового стану підприємства:

- склад джерел фінансових (грошових) ресурсів (пасив);

- склад активів, у які ці ресурси інвестовані (актив).

Ця двостороння фіксація (рівність активу і пасиву) становить найважливішу інформаційно-аналітичну цінність цього звітнього документа.

Грамотне «читання» балансу дає фінансовому аналітику змогу отримати вичерпні відповіді на критично важливі питання, пов'язані з фінансовою діяльністю та фінансовим станом підприємства. Баланс дає змогу визначити загальний обсяг фінансових ресурсів, їх структуру та динаміку за звітний період. Це включає аналіз змін у:

- власному капіталі (статутний капітал, нерозподілений прибуток, резерви);
- позиковому капіталі (довгострокові та короткострокові банківські кредити, кошти, залучені через цінні папери).

Ключовим моментом аналізу є вивчення співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами, що є базою для оцінки фінансової незалежності та стійкості.

Баланс відображає, як фінансові ресурси підприємства розподіляються (інвестуються) між різними видами активів:

- фонд основних засобів та довгострокових інвестицій: ресурси, вкладені в основні засоби (будівлі, обладнання), незавершені капітальні вкладення, нематеріальні активи та довгострокові фінансові інвестиції. Ці активи забезпечують виробничий потенціал підприємства;
- фонд оборотних коштів (капіталу): решта фінансових ресурсів, за своєю економічною природою призначені для інвестування в поточні (оборотні) активи (запаси сировини, готова продукція, грошові кошти, дебіторська заборгованість). Ці кошти забезпечують операційну діяльність та поточну ліквідність.

Баланс є незамінним інструментом для оцінки рівня ліквідності та платоспроможності підприємства. Це можливо, оскільки документ містить вичерпну інформацію: з одного боку – про всі фінансові зобов'язання

(розподілені на довгострокові та поточні); з іншого боку – про склад та структуру активів підприємства (за їхньою ліквідністю), які забезпечують (або не забезпечують) можливість своєчасного погашення цих боргів.

Глибоке розуміння управління капіталом вимагає аналітичного підходу до його структури з позиції ціни (вартості), яку підприємство має сплатити за його залучення та ефективне використання. Ця ціна (Cost of Capital) включає всі фінансові зобов'язання, пов'язані з джерелами фінансування: виплату дивідендів власникам акцій, відсотків за борговими зобов'язаннями (облігації, банківські позики тощо).

Навіть такі внутрішні джерела, як тимчасово нерозподілений прибуток або кошти, відкладені на спеціальні цілі (резерви), мають свою «внутрішню ціну». Вона визначається як альтернативна вартість – втрачена вигода від реінвестування цих коштів, і часто прирівнюється до вартості власного капіталу.

Вартість капіталу (ВК) – це загальна сума грошових витрат, які компанія несе за використання певної суми фінансових ресурсів, виражена у відсотках від цієї суми. Це ключовий показник, який необхідно враховувати при прийнятті інвестиційних рішень. Основне правило: якщо очікувана рентабельність інвестиційного проєкту менша, ніж середньозважена вартість капіталу (WACC) компанії, від такого проєкту слід відмовитися.

Таким чином, вартість капіталу безпосередньо пов'язана з ринковою цінністю підприємства як суб'єкта на ринку капіталу, оскільки впливає на здатність генерувати прибуток, що перевищує витрати на фінансування.

Основними джерелами формування грошових ресурсів для підприємств є власні кошти та позикові (залучені) кошти.

Власні кошти – це статутний капітал, амортизаційні відрахування (як внутрішнє джерело реінвестування), валовий дохід, чистий нерозподілений прибуток.

Позикові (залучені) кошти - це банківські кредити (коротко- та довгострокові), кошти, мобілізовані на фінансовому ринку через випуск цінних

паперів (акції, облігації), лізинг, кредиторська заборгованість.

З переходом до ринкових умов та комерціалізацією корпоративної діяльності відбулася значна трансформація у структурі джерел фінансування:

- зростання ролі приватного капіталу. Важливе місце посідають пайові внески, інвестиції фізичних та юридичних осіб, а також внески працівників;
- зниження зовнішньої підтримки. Обсяг фінансових ресурсів, що надходять від галузевих структур та у вигляді бюджетної підтримки, суттєво зменшився.

Як наслідок, прибуток, амортизація та запозичення набувають ключового значення. Це вимагає від компаній ініціативності, фінансової креативності та повної фінансової відповідальності за прийняті рішення.

Обсяг та ефективність виробництва прямо впливають на обсяг, склад та структуру грошових ресурсів підприємства. І навпаки, фінансовий добробут (платоспроможність, ліквідність та фінансова стабільність) залежить від наявності грошових ресурсів та ефективності їх використання.

Особливе значення має структура джерел фінансування:

- збільшення частки власних коштів позитивно впливає на фінансову стійкість, мінімізуючи фінансовий ризик;
- надмірна частка залучених коштів ускладнює фінансову діяльність, оскільки вимагає додаткових витрат на обслуговування боргу (відсотки, дивіденди), що зменшує ліквідність балансу та підвищує фінансовий ризик.

Тому пошук оптимальних фінансових джерел та забезпечення найбільш ефективного інвестування грошових ресурсів є пріоритетним завданням фінансових служб в умовах ринкової економіки. Можливість залучення додаткових позикових ресурсів завжди має бути предметом детального фінансового аналізу.

1.2 Систематизація грошових потоків підприємства та специфіка управління ними

У вітчизняній економічній науці термін «грошовий потік» почав широко застосовуватись із початком становлення ринкових відносин в Україні. Його введення в науковий і практичний обіг відбулося паралельно з активним використанням поняття «гроші», що є цілком логічним і обґрунтованим. Адже саме через призму грошових потоків можна розкрити динамічний характер бізнесу: надходження та вибуття коштів у процесі господарської діяльності відбуваються постійно, а рух грошових ресурсів має безперервний характер. Водночас бухгалтерський баланс фіксує стан грошових коштів лише на певну дату, що не дозволяє в повному обсязі оцінити фінансові процеси на підприємстві.

На сьогодні, у контексті української практики, при трактуванні сутності грошових потоків слід орієнтуватися на вимоги Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 4, згідно з яким під грошовими потоками розуміють надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

У науковій літературі грошовий потік підприємства визначається як система доходів і витрат, що розподілені у часі, виникають у результаті господарської діяльності підприємства, супроводжують рух вартості та виступають зовнішнім індикатором його економічної ефективності [1].

Дослідження корпоративних грошових фондів дає змогу глибше зрозуміти механізм функціонування підприємства, адже навіть за наявності певної автономії у формуванні та русі грошових потоків вони мають зовнішні прояви комплексу функціональних взаємовідносин, що формуються та трансформуються в процесі розвитку підприємства [2].

Грошові потоки підприємства можна класифікувати за низкою ознак, зокрема:

1. За рівнем охоплення господарської діяльності:

– грошовий потік підприємства в цілому – відображає загальний обсяг

грошових операцій, які супроводжують функціонування підприємства, включаючи всі джерела надходжень і витрат;

- грошові потоки окремих структурних підрозділів – дозволяють оцінити фінансову ефективність кожного підрозділу та його внесок у загальний господарський процес;
- грошовий потік за видами діяльності – характеризує рух коштів у межах окремих напрямів економічної активності підприємства;
- грошовий потік за окремими господарськими операціями – дає змогу проаналізувати фінансовий результат конкретних угод чи проектів і їхній вплив на загальний грошовий потік [3].

2. За напрямом руху грошових коштів:

- вхідні (позитивні) грошові потоки – відображають надходження грошових ресурсів від усіх видів діяльності;
- вихідні (негативні) грошові потоки – характеризують витрати, пов'язані з операційною, інвестиційною чи фінансовою діяльністю підприємства [4].

3. За видом економічної діяльності:

- грошові потоки від операційної діяльності – формуються внаслідок основної (виробничої чи торговельної) діяльності підприємства;
- грошові потоки від інвестиційної діяльності – пов'язані з придбанням або реалізацією довгострокових активів, інвестицій у цінні папери тощо;
- грошові потоки від фінансової діяльності – виникають у процесі залучення або повернення капіталу (власного чи позикового) [5].

4. За структурою витрат:

- валовий грошовий потік – включає загальний обсяг усіх грошових операцій підприємства незалежно від їх напрямку. Його використовують для оцінки масштабів діяльності та ресурсної забезпеченості підприємства;

- чистий грошовий потік – це зміна залишку грошових коштів за визначений період, яка розраховується як різниця між надходженнями та витратами коштів, або як різниця між залишками на початок і кінець звітного періоду. Він є інтегральним показником ефективності управління грошовими ресурсами, оскільки відображає реальний фінансовий результат за певний проміжок часу [6].

5. За регулярністю надходжень і витрат:

- регулярні грошові потоки – це потоки, у яких грошові надходження або виплати мають однакові проміжки часу, стабільну або прогнозовану величину, та відбуваються систематично. Здебільшого виникають у межах постійної господарсько-фінансової діяльності. Їх наявність дає змогу ефективно планувати фінансові операції;
- нерегулярні грошові потоки – характеризуються варіативністю розміру та часових інтервалів між виплатами. Як правило, вони виникають у зв'язку з окремими господарськими подіями, є спонтанними за своєю природою і не підлягають стандартному плануванню. Для їх аналізу необхідні розрахунки, що враховують масштаб і тривалість відповідних процесів [7].

6. За пріоритетністю платежів:

- пріоритетні грошові потоки – відображають витрати, що безпосередньо сприяють реалізації стратегії підприємства і вважаються найважливішими для його довгострокового розвитку;
- обов'язкові грошові потоки – включають обов'язкові до сплати платежі (податки, проценти, обслуговування боргу тощо), що необхідні для підтримки платоспроможності та уникнення фінансових санкцій;
- вторинні грошові потоки – це витрати, реалізацію яких можна відкласти без критичних наслідків для діяльності підприємства. Їхнє перенесення у часі можливе з урахуванням стратегічних або фінансових міркувань [6].

7. У контексті інвестиційних проектів:

- додаткові грошові потоки – грошові надходження, які виникають виключно в результаті реалізації конкретного інвестиційного проекту;
- острореспективні грошові потоки – інші грошові операції підприємства, що не впливають на ухвалення рішень щодо доцільності впровадження певного проекту [8].

8. З урахуванням фактору часу (вартості грошей у часі):

- поточні грошові потоки – це потоки, приведені до теперішньої вартості з урахуванням дисконтування, інфляційних процесів і фінансових ризиків;
- майбутні грошові потоки – очікувані грошові надходження або витрати в майбутніх періодах, розраховані без дисконтування.

9. За адекватністю обсягу фінансових ресурсів:

- дефіцитний грошовий потік – ситуація, коли наявних коштів недостатньо для покриття запланованих витрат;
- надлишковий грошовий потік – виникає в разі перевищення грошових надходжень над поточними потребами у витратах [9].

10. За можливістю регулювання умов:

- регульовані грошові потоки – це ті, умови яких можуть змінюватись у процесі переговорів між сторонами (наприклад, терміни оплати за договорами з постачальниками);
- нерегульовані грошові потоки – обов'язкові платежі, умови яких не можуть бути змінені підприємством (наприклад, податки) [10].

11. За можливістю організації. Цей критерій є специфічним для кожного підприємства і залежить від характеру діяльності, галузі, внутрішньої структури та управлінських підходів. Грошові потоки можуть бути організованими або неорганізованими залежно від системи внутрішнього контролю та планування.

12. За рівнем передбачуваності:

- очікувані грошові потоки – ті, що чітко передбачені, заплановані і

включені до бюджету підприємства;

- неочікувані (ризиковані) грошові потоки – виникають у результаті непередбачуваних подій (ризиків), тому не включаються до стандартних фінансових планів.

13. За ступенем збалансованості:

- збалансований грошовий потік – коли надходження і витрати коштів врівноважені або близькі до цього (коефіцієнт балансу наближається до одиниці);
- незбалансований грошовий потік – характеризується значним перевищенням одного компонента (доходів чи витрат), що створює фінансові ризики. У такому випадку коефіцієнт балансу може бути близьким до нуля [11].

14. За часовим горизонтом:

- короткостроковий грошовий потік – включає грошові операції, що завершуються протягом одного календарного року;
- довгостроковий грошовий потік – охоплює операції з періодом реалізації понад один рік [12].

15. За формою здійснення:

- готівковий грошовий потік – частина грошового обігу, що здійснюється у готівковій формі. В Україні він суворо регулюється Національним банком та податковими органами;
- безготівковий грошовий потік — проводиться через банківські установи та системи електронних платежів [12].

16. За валютою здійснення:

- грошовий потік у національній валюті – обслуговується українською гривнею;
- грошовий потік в іноземній валюті – включає операції з іноземною валютою, які підлягають державному регулюванню та валютному контролю [13].

17. За здатністю забезпечити платоспроможність:

- ліквідний грошовий потік – забезпечує можливість підприємства виконувати свої зобов'язання, коли надходження дорівнюють або перевищують витрати;
- неліквідний грошовий потік – свідчить про недостатність коштів для здійснення поточних виплат, що може загрожувати фінансовою нестабільністю [3].

18. За характером взаємодії суб'єкта з контрагентами:

- внутрішній грошовий потік – включає розрахунки між структурними підрозділами, працівниками, засновниками тощо;
- зовнішній грошовий потік – охоплює операції з іншими юридичними або фізичними особами (постачальниками, покупцями, банками, страховими компаніями) [14]

Розгорнута класифікація грошових потоків, подана вище, є важливим інструментом аналізу фінансової діяльності підприємства. Вона дозволяє не лише детально оцінити поточний стан грошових ресурсів, а й формувати ефективні управлінські стратегії щодо їх оптимального використання. Водночас, на нашу думку, така класифікація є надмірно деталізованою.

Зокрема, доцільним є об'єднання класифікацій за рівнем передбачуваності та можливістю регулювання в одну ознаку – ступінь регульованості грошових потоків, оскільки непередбачувані надходження апріорі не можуть бути керованими. Також сумнівним є окреме виділення потоків за видами валюти, оскільки в умовах обов'язкового ведення обліку в національній валюті України така класифікація має другорядне значення з точки зору управлінських рішень..

1.3 Методичне забезпечення аналізу грошових потоків і оцінювання ефективності використання грошових коштів

Однією з ключових цілей управління грошовими потоками є прискорення їх оборотності, що дозволяє збільшити фінансові можливості

підприємства без залучення зовнішнього фінансування. Для цього застосовуються різні методи, зокрема:

- раціональний розподіл оборотних коштів протягом операційного циклу;
- оптимізація фінансових залишків;
- прискорення обігу дебіторської заборгованості;
- зменшення тривалості фінансового циклу [15].

Найбільш критичною проблемою для сучасних підприємств є нестача ліквідності. Абсолютна ліквідність визначається обсягом вільних грошових коштів, якими володіє підприємство в будь-який момент часу.

Для забезпечення належного рівня платоспроможності фінансовим менеджерам слід розробляти ефективну політику управління грошовими активами, яка дозволяє, з одного боку, підтримувати ліквідність, а з іншого – отримувати дохід від тимчасово вільних коштів шляхом розміщення їх на депозитах або у короткострокових інвестиціях [16].

Оперативна оцінка фінансового стану підприємства є важливою передумовою для ухвалення управлінських рішень, зокрема:

- оцінки рівня платоспроможності та ліквідності;
- виявлення фінансових ризиків;
- визначення потенційної прибутковості;
- формування інвестиційної привабливості підприємства.

Регулярний аналіз фінансового становища дозволяє не лише запобігати кризовим ситуаціям, а й вчасно використовувати можливості для зростання прибутковості [2].

Раціональне управління грошовими ресурсами прямо впливає на фінансові результати діяльності підприємства. Успішне підприємство – це, насамперед, результат ефективного управління грошовими потоками. Управління грошовими активами передбачає цілеспрямований вплив на процеси їх накопичення, використання та перерозподілу, з метою досягнення

фінансової збалансованості підприємства [13].

Основні етапи політики управління грошовими активами [17]:

- аналіз потреби підприємства в грошових коштах у попередньому періоді;
- оцінка ролі грошових активів у структурі оборотних коштів;
- оптимізація середнього залишку грошових коштів;
- вибір ефективних інструментів регулювання грошових залишків;
- забезпечення прибуткового використання тимчасово вільних коштів;
- формування системи контролю за рухом грошових ресурсів.

Принципи оперативного управління грошовими потоками [18]:

- забезпечення балансу надходжень і витрат;
- синхронізація грошових потоків у часі;
- зростання середнього залишку грошових коштів на рахунках;

Типи залишків грошових коштів підприємства [19]:

- операційний залишок – формується для поточних виробничих витрат;
- резервний залишок – підтримується для забезпечення термінових зобов'язань;
- інвестиційний залишок – призначений для короткострокових фінансових вкладень.

Фінансовий цикл – це період, протягом якого підприємство не має доступу до грошових ресурсів, оскільки вони знаходяться в обігу у вигляді запасів, дебіторської заборгованості тощо. Цей цикл тісно пов'язаний із тривалістю операційного циклу й використовується для розрахунку фінансово-оперативних потреб (ФОП) підприємства. ФОП визначаються як різниця між оборотними активами (запаси, дебіторська заборгованість) та поточними зобов'язаннями (кредиторська заборгованість):

$$\text{ФОП} = \text{Оборотні активи} - \text{Поточні зобов'язання} \quad (1.1)$$

Цей показник дозволяє оцінити обсяг чистих оборотних коштів, необхідних для безперебійної діяльності.

Фактори, що впливають на ФОП:

- тривалість виробничо-збутового циклу;
- сезонність бізнесу;
- динаміка обсягів виробництва;
- ринкова кон'юнктура;
- частка доданої вартості в продукції;

практичний приклад розрахунку ФОП.

Фінансово-оперативні потреби часто розраховуються у відсотках від виручки. Наприклад, якщо ФОП становить 40% річної виручки, це означає, що підприємство працює 146 днів на рік ($365 \times 0,4$) виключно для покриття поточних фінансових потреб [16].

Отже, успішне управління грошовими потоками є критичним фактором фінансової стійкості підприємства. Воно охоплює не лише контроль за обігом коштів, а й стратегічне планування ліквідності, своєчасне реагування на фінансові ризики та максимізацію ефективності використання ресурсів.

Оптимізація грошових потоків — це, фактично, інструмент управління всіма ключовими аспектами діяльності підприємства, від забезпечення поточних потреб до реалізації інвестиційних проєктів.

Методичне забезпечення аналізу грошових потоків (Cash Flow) та оцінювання ефективності їх використання ґрунтується на діалектичному та системному підходах, які розглядають фінансово-господарську діяльність підприємства у її постійному русі, взаємозв'язку та розвитку.

По-перше, аналіз грошових потоків здійснюється з урахуванням таких ключових принципів:

- системний підхід: забезпечує комплексне вивчення грошових потоків через призму економічних, організаційних, технічних та інших взаємопов'язаних факторів. Аналіз не обмежується лише грошовими показниками, а враховує їхній вплив на загальну фінансову систему підприємства.

- причинно-наслідковий зв'язок: дослідження спрямоване на виявлення ключових причин та факторів, що викликали відхилення у формуванні та використанні грошових коштів. Мистецтво аналітика полягає у визначенні тих чинників, які мають найбільший вплив на фінансовий результат.
- формалізація та моделювання: аналіз передбачає не лише визначення тенденцій впливу різних чинників, але й надання їм кількісної оцінки, за можливості, у математичній формі (функції, моделі) для точного прогнозування та прийняття рішень.

Результати фінансового аналізу слугують інформаційною основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на мобілізацію резервів та підвищення ефективності діяльності.

По-друге, для аналітичної обробки даних та оцінювання грошових потоків застосовується широкий спектр традиційних статистичних та спеціальних економічних методів.

Статистичні та традиційні методи застосовуються для первинної обробки інформації та виявлення закономірностей.

Абсолютні показники (обсяг грошових надходжень, залишок коштів) використовуються як основа для обчислення відносних величин (темпи зростання, частки, коефіцієнти рентабельності, зокрема рентабельності грошових потоків), які дають точне уявлення про розвиток явища.

Застосування середніх значень дозволяє узагальнити однорідні процеси (наприклад, середній щоденний залишок коштів) та визначити закономірності. Групування аналізованих даних за певними ознаками (наприклад, за видами діяльності: операційна, інвестиційна, фінансова) допомагає виявити структурні зрушення та тенденції.

Побудова хронологічних або інтервальних рядів значень показників грошових потоків (наприклад, чистого грошового потоку за місяцями) дозволяє аналізувати та прогнозувати їхній розвиток у часі.

Спеціальні економічні методи, зокрема порівняння – є основою

аналітичного дослідження. У контексті грошових потоків застосовується:

- порівняння у динаміці (з аналогічними даними за попередні періоди);
- порівняння факт/план (зіставлення звітних даних з плановим грошовим бюджетом або платіжним календарем);
- просторові порівняння (зіставлення з середньогалузевими показниками або даними конкурентів).

Балансовий метод передбачає відображення та оцінку взаємопов'язаних і взаємоузгоджених економічних показників у формі балансу. Управління грошовими потоками вимагає застосування цього методу для забезпечення фінансової рівноваги через складання балансу доходів і видатків (плану грошових потоків) і його зіставлення з бухгалтерським балансом.

Індексний метод застосовується для аналізу впливу окремих чинників (наприклад, зміни обсягу реалізації та зміни цін) на інтегральний показник грошових надходжень у динаміці. Це дозволяє кількісно оцінити внесок кожного чинника у загальну зміну результату.

Аналіз грошових потоків (Cash Flow Analysis) є критично важливим для оцінки платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Він базується на розрахунку спеціалізованих коефіцієнтів, які класифікуються відповідно до цілей оцінювання.

1. Для оцінки фінансового стану на основі Звіту про рух грошових коштів використовуються такі ключові групи показників:

А. Коефіцієнти ліквідності та поточної платоспроможності. Ці показники відображають здатність підприємства погашати поточні зобов'язання за рахунок грошових коштів, згенерованих основною діяльністю.

Коефіцієнт руху грошових коштів (грошової ліквідності) характеризує здатність генерувати ресурси в процесі операційної діяльності для покриття поточних зобов'язань. Визначається за формулою:

$$\text{Коефіцієнт руху грошових коштів} = \text{Поточні зобов'язання} / \text{СГП}, \quad (1.2)$$

де СГП – Чистий грошовий потік від операційної діяльності

Коефіцієнт грошового покриття виплат (платежів) показує достатність СГП для покриття фінансових витрат (відсотків) за всіма зобов'язаннями. Визначається за формулою:

$$(\text{СГП} + \text{Сплачені відсотки} + \text{Сплачені податки}) / \text{Сплачені відсотки} \quad (1.3)$$

Коефіцієнт грошового покриття короткострокових боргів оцінює здатність погашати поточні борги після виплати дивідендів. Визначається за формулою:

$$(\text{СГП} - \text{Дивіденди}) / \text{Короткострокові зобов'язання} \quad (1.4)$$

Б. Коефіцієнти фінансової стійкості та достатності грошового потоку. Ці показники характеризують здатність компанії фінансувати розвиток, погашати довгострокові борги та продовжувати свою діяльність у майбутньому за рахунок внутрішніх джерел.

Коефіцієнт відношення СГП до капітальних витрат характеризує здатність підприємства фінансувати інвестиційну діяльність (капіталовкладення) за рахунок внутрішніх джерел та залишатися платоспроможним.

Коефіцієнт відношення СГП до загальної суми боргу оцінює здатність підприємства погасити загальну суму зобов'язань (довго- та короткострокових) за рахунок чистого операційного потоку.

Коефіцієнт достатності грошового потоку (на перспективу) використовується для згладжування впливу циклічних чинників; оцінює здатність генерувати потік, достатній для покриття інвестицій, обслуговування боргу та середньорічних зобов'язань на довгостроковому горизонті (наприклад, 5 років).

2. Аналіз ліквідного грошового потоку. Окрім коефіцієнтного аналізу, важливим показником для внутрішнього менеджменту є *ліквідний грошовий потік (ЛГП)*, який характеризує зміни в чистій кредитній позиції підприємства протягом певного періоду. Він показує абсолютну величину дефіцитного або надлишкового сальдо грошових коштів підприємства після врахування боргових

зобов'язань.

На відміну від традиційних коефіцієнтів ліквідності (які цікавлять переважно зовнішніх кредиторів), ЛГП є більш «внутрішнім» показником, цінним для менеджерів та власників, оскільки безпосередньо характеризує вплив залучення/погашення позик та кредитів на загальну ефективність функціонування.

ЛГП визначається як різниця між чистою кредитною позицією на кінець та початок звітного періоду:

$$\text{ЛГП} = (\text{ДКк} + \text{ККк} - \text{ГКк}) - (\text{ДКп} + \text{ККп} - \text{ГКп}) \quad (1.5)$$

Де: ДКк та ККк – довго- та короткострокові кредити на кінець періоду.

ГКк – грошові кошти на кінець періоду.

ДКп та ККп – довго- та короткострокові кредити на початок періоду.

ГКп – грошові кошти на початок періоду.

Позитивне значення ЛГП вказує на покращення чистої кредитної позиції та надлишкове сальдо коштів, а негативне — на його погіршення.

Чудово. Цей текст містить важливі елементи, що стосуються управління фінансовим циклом та аналізу структури капіталу (власних оборотних коштів), які є прямим продовженням аналізу грошових потоків.

Наступним кроком після коефіцієнтного аналізу грошових потоків є застосування заходів, спрямованих на їх оптимізацію через вплив на фінансовий цикл та управління власним оборотним капіталом підприємства.

Фінансовий цикл (ФЦ), або цикл грошового обігу, є ключовим інструментом оперативного управління грошовими потоками. Його тривалість безпосередньо вказує на період часу, протягом якого грошові кошти підприємства вилучені з обігу, тобто знаходяться в запасах та дебіторській заборгованості, доки не повернуться у вигляді виручки.

Скорочення тривалості ФЦ є одним із пріоритетних завдань фінансового менеджменту, оскільки призводить до зменшення потреби в зовнішньому фінансуванні та прискорює оборотність капіталу.

Розрахунок тривалості фінансового циклу (у днях) здійснюється за формулою:

$$\text{ФЦ} = \text{ЧОЗЗ} + \text{ЧОД} - \text{ЧОК} \quad (1.6)$$

Де: ФЦ – тривалість фінансового циклу;

ЧОЗЗ – тривалість обороту запасів і витрат (період зберігання);

ЧОД – тривалість обороту дебіторської заборгованості (період інкасації);

ЧОК – тривалість обороту кредиторської заборгованості (період відстрочки платежу).

Ефективність використання грошових потоків нерозривно пов'язана із забезпеченням підприємства власним оборотним капіталом (чистим робочим капіталом).

Наявність ВОК у достатньому обсязі (бажано – у межах встановленого нормативу) є запорукою безперебійної операційної діяльності, платоспроможності та своєчасного виконання поточних фінансових зобов'язань. ВОК необхідний для фінансування запасів сировини, незавершеного виробництва, готової продукції та покриття дебіторської заборгованості.

Наявність власних оборотних коштів логічно визначається як різниця між загальною сумою власних джерел фінансування та тією їхньою частиною, що інвестована у необоротні активи.

Згідно з діючими в Україні методологічними підходами до фінансової звітності, для визначення суми ВОК (Ов) використовується балансова формула:

$$\text{Ов} = \text{БП}_I + \text{БП}_{II} - \text{БА}_I - \text{ВП} \quad (1.7)$$

Де:

Ов – наявність власних оборотних коштів;

БП_I – підсумок розділу I Пасиву балансу (Власний капітал);

БП_{II} – підсумок розділу II Пасиву балансу (Довгострокові зобов'язання);

БА_I – підсумок розділу I Активу балансу (Необоротні активи);

ВП – стаття "Використання позикових коштів" (трактування цієї статті є спірним, але в традиційному аналізі вона може включати довгострокові кредити,

що фінансують необоротні активи).

Слід зазначити, що алгоритм розрахунку ВОК часто є предметом теоретичних дискусій. Зокрема, спірним є віднесення до власних оборотних коштів джерел, які за своєю суттю призначені для капітальних вкладень (наприклад, частина амортизаційних відрахувань та цільових фондів розвитку). Це вимагає від аналітика критичного підходу до інтерпретації отриманих результатів та, за потреби, коригування формули для точнішої оцінки реального робочого капіталу підприємства.

Для розуміння структури інвестування власних фінансових ресурсів (ФР) необхідний аналіз того, яка їхня частина спрямована на формування основних засобів (ОЗ). Хоча ця формула є застарілою, вона демонструє логіку розподілу ФР:

$$СФосн = \Phi - \Phi_z - \Phi_{сф} - ДК \quad (1.8)$$

Де, СФосн – частина статутного фонду, вкладена в ОЗ.

Φ – залишкова вартість ОЗ, створених за рахунок усіх джерел.

Φ_z – залишкова вартість ОЗ, створених за рахунок залучених ФР.

$\Phi_{сф}$ – вартість ОЗ, не віднесена на статутний фонд, але облікована за рахунок цільових фондів.

ДК – додатковий капітал (інфляційні коригування).

Мета такого аналізу — забезпечити оптимальне співвідношення між власним капіталом, інвестованим у необоротні активи (структура БА_I), і власним оборотним капіталом (ОВ), необхідним для фінансування грошових потоків.

Аналіз грошових потоків (Cash Flow Analysis) є важливою складовою оцінки фінансового стану та платоспроможності підприємства. Методологія такого аналізу має чітку послідовність, що забезпечує логічність процедури та комплексне охоплення всіх аспектів руху грошових коштів.

Комплексний аналіз грошових потоків доцільно здійснювати за такими взаємопов'язаними етапами:

1. Аналіз обсягу, динаміки та пропорцій грошових потоків (вивчення

обсягу). На цьому початковому етапі проводиться оцінка загальних обсягів позитивного (вхідного) та негативного (вихідного) грошових потоків.

Мета: Визначення абсолютних обсягів грошових потоків, їхніх основних тенденцій (динаміки) та пропорцій розвитку за звітний період.

Завдання: Оцінка динаміки формування чистого грошового потоку (ЧГП) як різниці між позитивним і негативним потоками.

2. Аналіз структури джерел та напрямів руху (оцінка збалансованості). Цей етап передбачає детальне дослідження внутрішньої структури грошових потоків за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова).

Аналіз джерел формування (Позитивний потік): Вивчення структури вхідного грошового потоку за видами діяльності, ранжування джерел надходження коштів та визначення вагомості кожного з них у загальному грошовому забезпеченні функціонування підприємства.

Аналіз напрямів використання (Негативний потік): Оцінка структури вихідного грошового потоку. Це дозволяє ідентифікувати найбільш «грошомісткі» напрями використання коштів та зосередити управлінську увагу на процесі їх ефективного розподілу та пошуку резервів скорочення.

3. Аналіз рівномірності та синхронності (Вивчення часового аспекту). Цей етап є критично важливим для оперативного управління, оскільки стосується часового узгодження надходжень та виплат.

Мета: Ідентифікація та оцінка грошових потоків за ступенем їхньої регулярності (рівномірності) та синхронності надходжень і видатків у часі.

Завдання: Виявлення факторів коливань грошових потоків, причин можливих затримок у надходженні коштів та необхідності відкладення запланованих видатків. Розрахунок показників рівномірності дає змогу оцінити, наскільки збалансовані грошові потоки у межах коротких часових інтервалів.

4. Оцінка ефективності грошових потоків. Завершальний етап аналізу інтегрує результати попередніх досліджень для формування висновків щодо якості управління грошовими потоками.

Мета: Оцінка здатності підприємства генерувати достатній ЧГП для

самофінансування розвитку, погашення боргу та виплати дивідендів.

Завдання: Використання спеціалізованих коефіцієнтів (ліквідності, достатності, рентабельності грошового потоку – як зазначено у попередньому розділі), які характеризують здатність компанії підтримувати фінансову стійкість і продовжувати свою діяльність у довгостроковій перспективі.

Фінансовий стан підприємства та його платоспроможність можна оцінити за розрахувавши такі коефіцієнти:

Коефіцієнт платоспроможності (автономності) K_{nl} , розрахувавши його так [20, с.209]:

$$K_{nl} = \frac{BK}{K} \quad (1.9)$$

де, BK – власний капітал; K – загальний капітал.

Коефіцієнт фінансової стійкості $K_{ф.с.}$, розрахувавши його так [20, с.209]:

$$K_{ф.с.} = \frac{BK+ДЗ}{K} \quad (1.10)$$

де, ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Коефіцієнт фінансової залежності $K_{ф.з.}$, розрахувавши його так [20, с.210]:

$$K_{ф.з.} = \frac{K-BK}{K} \quad (1.11)$$

Коефіцієнт фінансового левериджу $K_{лев.}$, розрахувавши його так [20, с.210]:

$$K_{лев.} = \frac{K-BK}{BK} \quad (1.12)$$

Коефіцієнт загальної платоспроможності $K_{заг.пл.}$, розрахувавши його так [20, с.210]:

$$K_{заг.пл.} = \frac{НА+ОА}{K-BK} \quad (1.13)$$

де, НА – необоротні активи; ОА - оборотні активи.

Коефіцієнт поточної платоспроможності $K_{поточ.пл.}$, розрахувавши його так [20, с.211]:

$$K_{поточ.пл.} = \frac{ГК}{ПЗ} \quad (1.14)$$

де, ГК – грошові кошти; ПЗ – поточні зобов'язання.

Окрім цього варто розрахувати показники, що характеризують ділову

активність.

Коефіцієнт оборотності активів $K_{об.акт.}$, розраховувавши його так [20, с.211]:

$$K_{об.акт.} = \frac{ЧД}{СВА} \quad (1.15)$$

де, ЧД – чистий дохід (виручка); СВА – середньорічна вартість активів.

Коефіцієнт періоду обороту активів $K_{пер.об.акт.}$, розраховувавши його так [20, с.212]:

$$K_{пер.об.акт.} = \frac{360}{Коб.акт.} \quad (1.16)$$

Коефіцієнт оборотності запасів $K_{об.зап.}$, розраховувавши його так [20, с.212]:

$$K_{об.зап.} = \frac{ЧД}{СВЗ} \quad (1.17)$$

Коефіцієнт періоду обороту запасів $K_{пер.об.зап.}$, розраховувавши його так [20, с.213]:

$$K_{пер.об.зап.} = \frac{360}{Коб.зап.} \quad (1.18)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості $K_{об.дебіт.заб.}$, розраховувавши його так [20, с.213]:

$$K_{об.дебіт.заб.} = \frac{ЧД}{ССДЗ} \quad (1.19)$$

Коефіцієнт періоду погашення дебіторської заборгованості $K_{пер.дебіт.заб.}$, розраховувавши його так [20, с.213]:

$$K_{пер.дебіт.заб.} = \frac{360}{Коб.дебіт.} \quad (1.20)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості $K_{об.кредит.заб.}$, розраховувавши його так [20, с.213]:

$$K_{об.кредит.заб.} = \frac{ЧД}{ССКЗ} \quad (1.21)$$

Коефіцієнт періоду погашення кредиторської заборгованості $K_{пер.дебіт.звб.}$, розраховувавши його так [20, с.214]:

$$K_{пер.дебіт.звб.} = \frac{360}{Коб.кред.} \quad (1.22)$$

Висновок по розділу 1

У результаті дослідження теоретичних засад встановлено, що фінанси підприємства є його «кровоносною системою», а грошові потоки (Cash Flow) – ключовим елементом, що забезпечує безперервність обігу капіталу та життєздатність. Грошові ресурси, які формуються як за рахунок власних (статутний капітал, прибуток, амортизація), так і позикових (кредити, кредиторська заборгованість) джерел, є основою для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Їхня структура та ефективне використання безпосередньо визначають фінансовий добробут підприємства: його платоспроможність, ліквідність та стійкість.

Удосконалено теоретичний апарат управління грошовими потоками, зокрема:

- уточнено цільову функцію управління: головною метою є забезпечення фінансової рівноваги через досягнення збалансованості та синхронізації обсягів надходження та вибуття грошових коштів у часі;
- удосконалено класифікацію грошових потоків, об'єднавши ознаки «можливість регулювання» та «передбачуваність» в єдину ознаку «можливість управління», оскільки регулювання неможливе без прогнозування.

Систематизовано методичне забезпечення аналізу грошових потоків, яке ґрунтується на системному, діалектичному та причинно-наслідковому підходах. Для проведення аналізу обрано комплекс методів, що включає:

- загальнонаукові методи: порівняння, групування, ряди динаміки;
- спеціальні економічні методи: балансовий метод (для контролю рівноваги активів і пасивів, а також складання платіжного календаря) та індексний метод (для факторного аналізу);
- аналітичну базу: Баланс (Звіт про фінансовий стан) визначено як основне джерело для оцінки структури капіталу та ліквідності.

Узагальнена методика аналізу передбачає послідовне здійснення чотирьох

ключових етапів: аналіз обсягу та динаміки потоків, аналіз їхньої структури (джерел та напрямів), аналіз синхронності та рівномірності та фінальна оцінка ефективності.

Для оцінювання ефективності запропоновано використовувати систему показників, що поділена на дві групи:

- коефіцієнти ліквідності та платоспроможності (на основі СГП), які оцінюють поточну здатність покривати зобов'язання;
- коефіцієнти фінансової стійкості та достатності (СГП до капітальних витрат, СГП до боргу), які характеризують здатність компанії до розвитку та довгострокового погашення зобов'язань.

Крім того, визначено важливість аналізу ліквідного грошового потоку (ЛГП) як внутрішнього показника, що відображає зміну чистої кредитної позиції підприємства та є цінним для менеджменту.

Наголошено на необхідності оптимізації грошових потоків через управління фінансовим циклом (ФЦ), скорочення якого (через прискорення обороту запасів та дебіторської заборгованості, і/або уповільнення обороту кредиторської заборгованості) безпосередньо зменшує потребу підприємства у зовнішньому фінансуванні та покращує ліквідність.

Таким чином, теоретико-методична база, викладена у розділі 1, створює необхідний концептуальний та інструментальний фундамент для проведення аналізу грошових потоків на прикладі ТОВ «Тростянецький молочний завод» у наступному розділі.

2 ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД»

2.1 Загальна характеристика діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод»

Для проведення глибокого аналізу механізму управління грошовими потоками необхідно спершу детально охарактеризувати об'єкт дослідження – Товариство з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод».

ТОВ «Тростянецький молочний завод» (далі – Товариство) є одним із найстаріших виробників у молочній галузі Вінниччини, історія якого сягає 1938 року.

Основними етапами розвитку та модернізації підприємства є такі:

1938 рік (заснування) підприємство розпочало роботу як невеликий цех із примітивною переробкою молока на масло.

У післявоєнні роки була проведена перша реконструкція: з'явилися нові виробничі приміщення, розширився асортимент за рахунок кисломолочних продуктів (сметана, сир), придбано нове обладнання для масловиробництва.

У 1997-1998 роках була здійснена організаційна трансформація підприємства, а саме – шляхом перетворення орендного підприємства зареєстровано Приватне акціонерне товариство «Тростянецький молочний завод» (ПрАТ).

У 1999 році відбулося подальше розширення виробничої бази: побудовано та введено в експлуатацію новий цех із виробництва технічного казеїну.

У 2002 році впроваджено стандарти якості: запроваджено інтегровану систему якості ДСТУ ISO 9001-2000, що підтвердило високий рівень виробничих процесів.

У 2007 році підприємство увійшло до складу холдингу «Молочний альянс», що є одним із лідерів молочної галузі України. У цьому зв'язку у 2010

році відбулася масштабна реконструкція: значна модернізація цеху приймання сировини, що підвищило ефективність первинної обробки молока.

У 2017 році на підставі рішення загальних зборів акціонерів підприємство перейменовано у ТОВ «Тростянецький молочний завод». Акції ПрАТ були конвертовані у частки в Статутному капіталі ТОВ.

На сьогоднішній день основний напрямок діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» — це скупка, виробництво (переробка) та реалізація молока та молочних продуктів.

Входження до Групи «Молочний альянс» з 2007 року суттєво змінило операційну та фінансову діяльність Товариства. Холдинг «Молочний альянс» об'єднує потужні підприємства, що спеціалізуються на виробництві та реалізації сирів, цільномолочної, кисломолочної продукції, а також на зборі та обробці сировини.

Група має централізовану структуру управління фінансами, закупівлями, маркетингом, логістикою та збутом. Це дозволяє ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД» отримувати переваги від ефекту масштабу, оптимізації витрат та ефективної дистрибуції.

Продукція холдингу реалізується під відомими національними брендами («Яготинське», «Славія», «Пирятинь» та ін.), забезпечуючи широкий обхват споживчого ринку.

На підприємстві постійно здійснюється реконструкція та ремонт виробничих потужностей, а також закуповується нове обладнання згідно з інвестиційними планами холдингу.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» функціонує як юридична особа приватного права та є самостійним господарюючим суб'єктом. Товариство має відокремлене майно, несе відповідальність за своїми зобов'язаннями лише в межах цього майна, має самостійний баланс, рахунки в банках, круглу печатку та інші необхідні атрибути. Товариство є повністю незалежним від виконавчих та розпорядчих органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері господарської діяльності та керується лише законодавчими та нормативними

актами, прийнятими в межах повноважень цих органів.

Підприємство не несе відповідальності за зобов'язаннями держави, і навпаки, що підкреслює його повну фінансову самостійність як суб'єкта ринку.

Товариство самостійно планує свою діяльність та перспективи розвитку, керуючись попитом на свою продукцію (основою планів є договори зі споживачами). Воно також має право самостійно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність (ЗЕД) у повній відповідності до чинного законодавства України.

Юридична адреса: 24311, Вінницька область, Тростянецький район, селище Северинівка, вул. Центральна, 21.

Для забезпечення господарської діяльності та фіксації корпоративних прав учасників встановлено Статутний капітал у розмірі 2 327 500 (два мільйони триста двадцять сім тисяч п'ятсот) гривень.

Отже, ТОВ «Тростянецький молочний завод» є модернізованим, стратегічно інтегрованим підприємством із чіткою структурою управління, що створює сприятливі передумови для впровадження ефективного механізму управління грошовими потоками.

2.2 Оцінювання основних результатів виробничо-фінансової діяльності підприємства

Фінансовий стан підприємства є комплексною характеристикою, що оцінюється шляхом розрахунку та всебічного аналізу великої кількості економічних показників. Ці показники описують ключові аспекти фінансово-господарської діяльності, включаючи: майновий стан, ліквідність, фінансову стійкість, рентабельність та ділову активність.

Для отримання достовірної та об'єктивної картини про істинний стан справ на підприємстві, аналіз не може обмежуватися одним показником за один звітний рік. Натомість, необхідно застосовувати динамічний та комплексний підхід:

- групування показників: розраховані коефіцієнти групуються за напрямками (наприклад, ліквідність, стійкість).
- дослідження динаміки: показники розглядаються у розрізі кількох звітних періодів (наприклад, 2022–2024 роки).
- виявлення причин: досліджуються тенденції їхньої зміни та виявляються причинно-наслідкові зв'язки, що призвели до отриманих результатів.

За результатами аналізу кожної групи показників формуються окремі висновки щодо ефективності фінансово-економічної діяльності підприємства.

Інформаційною базою для проведення фінансового аналізу слугують дані фінансової звітності підприємства, зокрема: Форма №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан); Форма №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід).

У Таблиці 2.1 нижче представлено динаміку основних техніко-економічних показників ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки, що послугує основою для подальшої аналітичної оцінки.

Таблиця 2.1 – Аналіз майнового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Середньорічна вартість активів, тис. грн	580132	847623.5	772372.5	-75251	192240.5	-8.9	33.1
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	414384	761326.5	760061	-1265.5	345677	-0.2	83.4
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	252700	254876.5	248642	-6234.5	-4058	-2.4	-1.6

Як бачимо з даних табл. 2.1, вартість активів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за досліджуваний період зросла на 33.1% (на 192.2 млн грн)

Підприємство активно нарощує економічний потенціал, незважаючи на певне скорочення активів у 2024 р. (-8.9%).

Вартість основних засобів зросла на 83.4% (на 345.7 млн грн), що свідчить про масштабну інвестиційну діяльність та модернізацію (реконструкція, закупівля нового обладнання), що є позитивним сигналом для довгострокової конкурентоспроможності.

Вартість власного капіталу скоротилася на 1.6% (на 4.1 млн грн). Незначне скорочення власного капіталу (особливо у 2024 р. на 2.4%) на тлі значного зростання активів вказує на збільшення частки позикових коштів у структурі фінансування, що підвищує фінансовий ризик.

Таблиця 2.2 – Аналіз результативності та операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Реалізовано продукції, тис. грн	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	705740	1183426	1469605	286179	763865	1,24	2,08
Матеріальні витрати, тис. грн	594329	957504	1246797	289293	652468	30.2	109.8
Витрати на оплату праці, тис. грн	27002	30687	40828	10141	13826	33.0	51.2
Чистий прибуток, тис. грн	17154	- 12801	356	356	-16798	0	-97.9

Дані табл. 2.2 вказують на те, що обсяг реалізованої продукції зріс на 106.1% (більш ніж у 2 рази). Фантастичне зростання обсягів реалізації (на 775.2 млн грн) є ключовим позитивним трендом, що відображає успішне ринкове

позиціонування та ефективність збуту (ймовірно, завдяки інтеграції у «Молочний альянс»).

Собівартість реалізованої продукції підприємства зросла на 2.08% (у 2.08 рази). Собівартість зросла майже пропорційно виручці, що є очікуваним у виробничій сфері.

Матеріальні витрати зросли на 109.8% матеріальні витрати (головна стаття у молочному виробництві – сировина) зросли найбільше, що свідчить про значне збільшення обсягів переробки. Невелике випереджаюче зростання порівняно з виручкою (109.8% vs 106.1%) є негативним фактором.

Витрати на оплату праці зросли на 51.2%. Значне зростання ФОП свідчить про підвищення рівня заробітної плати, що необхідно для утримання кваліфікованого персоналу, особливо на тлі скорочення чисельності.

Чистий прибуток скоротився на 97.9% (з 17.1 млн грн до 0.356 млн грн), що є критично негативною динамікою, адже незважаючи на подвоєння обсягів реалізації, підприємство у 2023 році отримало збиток (-12.8 млн грн) і ледве вийшло в нуль у 2024 році. Це вказує на проблеми з рентабельністю продажів та високу собівартість реалізованої продукції підприємства.

Таблиця 2.3 – Аналіз ефективності використання ресурсів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Чисельність працюючих, чол.	338	338	272	-66	-66	-19.5	-19.5
Фондовіддача	1.8	1.6	2.0	0.4	0.2	26.1	12.4
Фондомісткість	0.6	0.6	0.5	-0.1	-0.1	-20.7	-11.0
Фондоозброєність	1587.7	2917.0	3781.4	864.4	2193.7	29.6	138.2
Продуктивність праці персоналу, тис. грн / чол.	2160.9	3539.0	5535.4	1996.4	3374.5	56.4	156.2

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн / чол.	2798.5	4583.1	7490.7	2907.6	4692.3	63.4	167.7
Матеріаломісткість продукції, %	79.4	79.5	82.5	2.9	3.1	3.7	3.9

Дані табл. 2.3 показують, що чисельність працюючих на ТОВ «Тростянецький молочний завод» за досліджуваний період скоротилася на 19.5% (на 66 чол.) Це свідчить про оптимізацію та автоматизацію виробничих процесів, які стали можливими завдяки інвестиціям в ОЗ.

Фондовіддача зросла на 12.4% (з 1.8 до 2.0), що є позитивною тенденцією, адже кожна гривня, вкладена в ОЗ, почала приносити більше виручки. Це підтверджує ефективність проведеної модернізації та зростання віддачі від інвестицій.

Фондоозброєність зросла на 138.2%. Таке різке її зростання підтверджує високий темп інвестицій та впровадження високотехнологічного обладнання. Кожен працівник тепер використовує значно дорожчий капітал.

Продуктивність праці зросла на 156.2% (персонал) та 167.7% (ПВП). Це найбільш вражаючий позитивний результат, адже продуктивність праці зросла набагато швидше за фонд оплати праці (51.2%), що є прямим наслідком автоматизації та скорочення неефективних робочих місць.

Матеріаломісткість зросла на 3.9% (з 79.4% до 82.5%), що є негативною тенденцією, оскільки частка матеріальних витрат у виручці зросла. Це може бути викликано випереджаючим зростанням закупівельних цін на молоко або недоліками в управлінні запасами та нормуванні сировини.

Отже, можемо зробити загальні висновки. Позитивним в даному випадку, як показав аналіз, є те, що ТОВ «Тростянецький молочний завод» за досліджуваний період демонструє виняткову ділову активність (зростання реалізації більш ніж на 100%) та технологічну ефективність. Проведені

інвестиції (зростання ОЗ на 83.4%) були успішними, про що свідчить різке зростання продуктивності праці (більш ніж на 150%) та зростання фондівіддачі.

Головна проблема – низька фінансова ефективність та рентабельність. Подвоєння виручки не призвело до пропорційного зростання прибутку; навпаки, чистий прибуток практично обнулився, а 2023 рік був збитковим. Це вказує на те, що операційні витрати (зокрема матеріальні) зростають занадто швидко.

Таким чином, різке зростання обсягів реалізації та інвестицій на тлі мінімального прибутку створює високу напругу в управлінні грошовими потоками. ТОВ «Тростянецький молочний завод» генерує великі потоки, але їх збалансованість та синхронність можуть бути порушені через високу собівартість реалізованої продукції та зростання частки позикового капіталу. Це підтверджує критичну актуальність впровадження ефективного механізму управління Cash Flow.

2.3 Аналіз ефективності управління грошовими ресурсами на підприємстві

Грошові ресурси є визначальною складовою фінансової системи підприємства, забезпечуючи його життєздатність та фінансові відносини. Рух грошових потоків кількісно відображає всі стадії процесу відтворення, включаючи формування, розподіл та використання цільових фондів і ресурсів.

Формування фінансових ресурсів – це процес утворення грошових фондів, необхідних для фінансового забезпечення операційної, інвестиційної діяльності та виконання фінансових зобов'язань перед державою та контрагентами.

Формування ресурсів відбувається:

- на початковому етапі: при формуванні Статутного фонду;
- у процесі діяльності: шляхом повернення авансованих коштів (відновлення оборотних і основних фондів), а також розподілу валових доходів для створення цільових фондів (резервний фонд, фонди споживання та накопичення).

Фінансовий механізм підприємства – це ключова система управління

грошовими ресурсами. Його призначення полягає в організації оптимальної взаємодії фінансових відносин та грошових фондів для досягнення найвищого кінцевого результату господарської діяльності. Ефективність цього механізму забезпечується раціональним використанням фінансових важелів, зокрема таких як: виручка, прибуток, амортизація, кредит, податки, нормативи, стимули та санкції.

Враховуючи визначальну роль грошових ресурсів, до головних завдань управління (фінансового менеджменту) належать:

- виявлення та залучення фінансових джерел для розвитку виробництва на найвигідніших умовах;
- визначення найбільш ефективних напрямків інвестування грошових ресурсів, що забезпечують максимальний фінансовий ефект⁴
- раціоналізація операцій на фінансовому ринку, включаючи прибуткові операції з цінними паперами;
- налагодження ефективного функціонування внутрішньої фінансово-кредитної системи;
- забезпечення формування та правильного розподілу виручки для відновлення оборотних коштів та створення фондів (амортизаційного, чистого доходу).

Значення управління грошовими ресурсами полягає у здатності фінансових служб мінімізувати вартість залучення капіталу та максимізувати віддачу від його інвестування.

Важливою складовою управління грошовими ресурсами є визначення потреби в оборотному капіталі та забезпечення фінансової підтримки капітальних вкладень.

Необхідно визначити мінімально достатній обсяг оборотних коштів, який забезпечить безперервне виконання виробничої програми (запаси, незавершене виробництво, готова продукція). Основна причина дефіциту оборотних коштів — розсинхронізація (незбіг у часі та обсягах) надходження та використання грошей. У разі браку власних коштів, управлінці мають точно визначити потребу

в позикових ресурсах.

Для технічного переобладнання, реконструкції та розширення підприємства фінансисти повинні ідентифікувати та залучити:

- власні джерела: амортизаційні відрахування та чистий прибуток;
- залучені кошти: довгострокові кредити та кошти від емісії цінних паперів.

Рух грошових коштів відображається у Звіті про рух грошових коштів (форма №3) та класифікується за трьома видами діяльності, що підкреслює потенційну можливість контролювати фінансово-господарську діяльність: операційну (виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), аванси від покупців, платежі постачальникам, виплата заробітної плати, відрахування до фондів, розрахунки з бюджетом (податки); інвестиційну (реалізація основних засобів та нематеріальних активів, повернення довгострокових фінансових вкладів, придбання основних засобів та нематеріальних активів (Капітальні вкладення), довгострокові фінансові вклади (у т.ч. облігації довгострокового характеру); фінансову (отримання довгострокових та короткострокових кредитів, емісія акцій та облігацій, погашення кредитів та позик; виплата дивідендів; викуп акцій.

Здебільшого короткострокові фінансові вклади та обіг цінних паперів на строк до 12 місяців відносяться до фінансової діяльності

Проведемо горизонтальний та вертикальний аналіз активів Балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки на основі даних табл. 2.4.

Як бачимо з даних табл. 2.4., Загальна вартість активів скоротилася на 16,7%, що вказує на продаж/списання частини майна або значну амортизацію.

Значне скорочення необоротних активів спричинене в основному зменшенням залишкової вартості основних засобів (-32.0%), незважаючи на інвестиції (за попереднім аналізом). Це може свідчити про високі темпи амортизації або виведення з експлуатації застарілих основних засобів (ОЗ).

Спостерігаємо невелике загальне зростання оборотних активів (+9,2%), але зі значними внутрішніми структурними змінами.

Таблиця 2.4 – Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу ТОВ «Гростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Активи	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Основні засоби	645933	558425	477673	-80752	-168260	-14.5	-26.0
Залишкова вартість основних засобів	19740	16631	13428	-3203	-6312	-19.3	-32.0
Всього необоротні активи	665673	575056	491101	-83955	-174572	-14.6	-26.2
Виробничі запаси	7742	11464	19506	8042	11764	70.2	152.0
Незавершене виробництво	1879	2959	7305	4346	5426	146.9	288.8
Готова продукція	44171	37966	65309	27343	21138	72.0	47.9
Товари	1146	38	42	4	-1104	10.5	-96.3
Дебіторська заборгованість за товарами	22944	16924	26472	9548	3528	56.4	15.4
Дебіторська заборгованість за розрахунками	152007	35065	40912	5847	-111095	16.7	-73.1
Інша поточна дебіторська заборгованість	77	100	33	-67	-44	-67	-57.1
Грошові кошти	3320	116217	93851	-22366	90531	-19.2	2726.8
Інші оборотні активи	406	93	1688	1595	1282	1715.1	315.8
Всього оборотні активи	233692	220826	255118	34292	21426	15.5	9.2
Необоротні активи та групи вибуття	0	0	2644	2644	2644	—	—
Вартість активів	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Також на підприємстві відбувається зростання запасів виробничих (+152.0%) та незавершеного виробництва (+288.8%), а також готової продукції

(+47.9%), що є прямим наслідком різкого збільшення обсягів виробництва (як виявлено в п. 2.2). Це створює підвищену потребу в оборотному капіталі.

Заборгованість за товарами зростає на 15.4%, що корелює зі зростанням продажів. Однак дебіторська заборгованість за розрахунками скоротилася на 73.1% (-111 млн грн), що є надзвичайно позитивною тенденцією, яка свідчить про значне підвищення ефективності управління розрахунками та скороченням кредитування покупців.

Фінансовий залишок зріс драматично – на 2726.8% (з 3.32 млн грн до 93.85 млн грн), досягнувши піку у 2023 році (116.2 млн грн). Це відображає різке підвищення ліквідності та потенційну надлишкову потребу в грошових ресурсах (хоча певна волатильність 2024 року (-19.2%) залишається).

Для повного вертикального аналізу розрахуємо питому вагу кожної статті у загальній сумі активів. Так, значне скорочення частки необоротних активів (ОЗ), що змінює структуру балансу на користь поточних активів. Збільшення частки оборотних активів свідчить про зростання фокусу на операційній діяльності та підвищення ліквідності. Збільшення частки оборотних активів свідчить про зростання фокусу на операційній діяльності та підвищення ліквідності.

Отже, можемо зробити загальні висновки щодо ефективності управління активами ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки.

Відбулося покращення ліквідності та фінансової гнучкості підприємства. Наймасштабніша зміна – це кардинальне зростання частки грошових коштів (з 0.4% до 12.5%) та загальне збільшення частки оборотних активів. Це свідчить про різке підвищення рівня абсолютної ліквідності підприємства, що є ключовим позитивним фактором для фінансової стійкості.

Успішна дебіторська політика (скорочення ДЗ за розрахунками на 73.1%) та нарощування запасів (виробничі, НЗВ) на тлі зростання реалізації вказують на ефективне управління оборотним капіталом. Грошові кошти, ймовірно, звільняються з дебіторської заборгованості та накопичуються.

Значне скорочення балансової вартості необоротних активів (-26.2%) при зростанні фондоозброєності (за попереднім аналізом) може бути пояснене активним списанням (вибуттям) застарілих ОЗ та високими темпами нарахування амортизації на нове обладнання.

Накопичення значних обсягів грошових коштів (93.85 млн грн) може свідчити про надлишок неінвестованої ліквідності (якщо ці кошти не призначені для майбутніх капітальних витрат або обслуговування боргу). Це наголошує на необхідності детального аналізу грошових потоків (Cash Flow), щоб визначити, чи є цей надлишок позитивним результатом ефективного управління чи негативним результатом – відсутності достатньо прибуткових інвестиційних можливостей.

Таким чином, проведений горизонтальний та вертикальний аналіз активів Балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки виявляє суттєві структурні зрушення та зменшення загальної вартості активів на тлі радикальної зміни підходів до управління фінансовими ресурсами.

Пасиви досліджуваного підприємства проаналізуємо на основі даних, наведених у табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 рр.

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	9359	9359	9359	0	0	0	0
Резервний капітал	4121	4121	4121	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	247797	234996	235328	332	-12469	0.1	-5.0
Всього власний капітал	261277	248476	248808	332	-12469	0.1	-4.8

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	433700	-	-433700	0	-100	—
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	622274	35101	73277	38176	-548997	108.8	-88.2
Поточні зобов'язання за розрахунками	12139	77006	15240	-61766	3101	-80.2	25.5
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	3605	1455	1826	371	-1779	25.5	-49.3
Інші поточні зобов'язання	70	144	409712	409568	409642	284422.2	585202.9
Всього короткострокових зобов'язань	638088	547406	500055	-47351	-138033	-8.7	-21.6
Баланс	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Як бачимо з даних табл. 2.5, на підприємстві спостерігається негативна динаміка власного капіталу (-4,8%), яка спричинена зменшенням нерозподіленого прибутку (-5.0%). Хоча статутний і резервний капітал залишаються незмінними, падіння резерву прибутку на тлі великих інвестицій свідчить про недостатню прибутковість для реінвестування.

Також за досліджуваний період відбулося значне скорочення загального обсягу короткострокового боргу (-21,6%). Це позитивний фактор, що зменшує фінансове навантаження, але необхідно проаналізувати його причини, оскільки в активах ми бачили накопичення грошей.

Кредиторська заборгованість (КЗ) за товари, роботи, послуги значно зменшилася у 2023 році (з 622 млн грн до 35.1 млн грн, -88.2%), а потім відновилася у 2024 році (+108.8% до 73.2 млн грн). Радикальне скорочення КЗ у 2023 році, ймовірно, було спричинене масштабним погашенням старих боргів

(можливо, перед материнським холдингом або постачальниками). Накопичення грошових коштів в активах може бути прямим відображенням цієї ліквідації боргу.

Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (ДЗ) з'явилася і зникла у 2023 році (433.7 млн грн). Це свідчить про те, що значний обсяг довгострокового боргу (433.7 млн грн), ймовірно, був перекласифікований як поточний на кінець 2023 року (як частина кредитного циклу) і був повністю погашений або рефінансований протягом 2024 року. Це пояснює одночасне скорочення загальних зобов'язань і зростання грошових коштів.

Інші поточні зобов'язання демонструють експоненційне зростання у 2024 році – на 585 202.9% (до 409.7 млн грн). Різке зростання цієї статті є ключовим структурним зрушенням. Це може бути нове короткострокове фінансування від холдингу або значне зростання заборгованості перед бюджетом/персоналом. Накопичення такого обсягу зобов'язань на кінець 2024 року, що становить понад 54% від Балансу, знову підвищує фінансовий ризик.

Порівняння питомої ваги власних та позикових коштів дає пряме уявлення про фінансову стійкість. Як бачимо, незважаючи на абсолютне зменшення власного капіталу, його питома вага зросла (з 29.1% до 33.2%), а частка короткострокових зобов'язань, відповідно, зменшилася. Це вказує на теоретичне підвищення рівня фінансової стійкості в цілому, оскільки менша частина активів фінансується за рахунок короткострокового боргу.

Із аналізу пасиву балансу можемо зробити такі загальні висновки про фінансову стійкість ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 рр.

Найбільш помітною особливістю є надзвичайна волатильність у короткострокових зобов'язаннях, особливо у 2023 році, коли відбулося масове погашення КЗ та перекласифікація ДЗ (433.7 млн грн). Це свідчить про активну циклічну роботу з боргом, ймовірно, керовану централізованим фінансовим менеджментом холдингу "Молочний альянс".

Зменшення власного капіталу (-4.8%) підтверджує висновки попереднього аналізу: підприємство недостатньо рентабельне, щоб самостійно фінансувати інвестиції та покривати збитки за рахунок внутрішніх джерел.

На кінець 2024 року виник новий, величезний обсяг інших поточних зобов'язань (409.7 млн грн), що становить 54% балансу. Хоча це може бути внутрішньогрупове фінансування (що є менш ризиковим), його обсяг є критичним.

Таким чином, велика волатильність у заборгованості (КЗ, поточна ДЗ) та величезний залишок грошових коштів на активах (93.85 млн грн) у 2024 році при одночасному зростанні «Інших зобов'язань» свідчить про нестабільність у фінансовому плануванні. Це підтверджує, що ефективне управління грошовими потоками для ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД» має вирішальне значення для синхронізації цих великих боргових платежів та забезпечення необхідної ліквідності без шкоди для прибутковості.

Далі проведемо аналіз фінансових результатів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 рр. Аналіз доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки, представлений у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Горизонтальний та вертикальний аналіз доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Вид доходу	За рік, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Чистий дохід	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Інші операційні доходи	96	22816	30887	8071	30791	35.4	32074.0
Інші фінансові доходи	0	1505	0	-1505	0	-100	—
Інші доходи	7163	0	0	0	-7163	—	-100
Всього доходи	737658	1220506	1536524	316018	798866	25.9	108.3

Проведемо спочатку горизонтальний аналіз доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки. Як видно із табл.2.6, чистий дохід за досліджуваний період зріс на 106,1%, тобто по суті дохід від основної діяльності подвоївся, що підтверджує висновки про агресивне нарощування обсягів виробництва та ефективну ринкову експансію. Це є ключовим драйвером зростання фінансових результатів.

Фактично нульові інші операційні доходи у 2022 році зросли до 30.9 млн грн у 2024 р. Таке аномальне зростання може бути пов'язане з суттєвими операціями, не пов'язаними з реалізацією (наприклад, реалізація оборотних активів, які з'явилися в активах, або державні субсидії).

Інші фінансові доходи становили 1.5 млн грн у 2023 році, а у 2024 році повністю зникли, що може свідчити про відсутність короткострокових фінансових вкладень або припинення отримання відсотків від дебіторської заборгованості.

Зникнення статті «інші доходи», які складали 7.1 млн грн у 2022 році, вказує на зміну структури чи класифікації надходжень.

У цілому загальна сума доходів зросла більш ніж удвічі, переважно завдяки чистому доходу.

Тепер проведемо вертикальний аналіз доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки. Як бачимо з даних табл. 2.6, на підприємстві домінуючу роль відіграє чистий дохід. Протягом усього періоду чистий дохід від реалізації продукції залишається абсолютно домінуючим джерелом (98.0% у 2024 р.). Частка інших операційних доходів зросла до 2.0% у 2024 році. Хоча вона й невелика, така динаміка у 2023–2024 роках (+35.4%) заслуговує на окремий аналіз, оскільки цей постійний приплив може бути важливим елементом управління грошовими потоками. Фактична відсутність інших фінансових доходів у 2024 році підтверджує, що підприємство не проводить значних операцій на фінансовому ринку і зосереджене виключно на своїй основній (операційній) діяльності.

Із даних табл. 2.6 можемо зробити загальний висновок щодо доходів.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» продемонструвало надзвичайно позитивну динаміку зростання загальних доходів (+108.3%), ключовим чинником якого є подвоєння чистого доходу від реалізації. Це свідчить про успішну реалізацію продукції на ринку.

Підприємство має високу структурну концентрацію доходів на основній діяльності (понад 98%), що робить його фінансовий результат вкрай чутливим до коливань ринкових цін на сировину (молоко) та готову продукцію.

Зростання доходів є позитивним, але це не призвело до пропорційного зростання чистого прибутку. Це вказує на те, що ключова проблема підприємства лежить не у сфері доходів, а у сфері витрат (зокрема, матеріаломісткості), що підтверджує необхідність подальшого аналізу.

Структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за елементами представлена на рисунку 2.1.

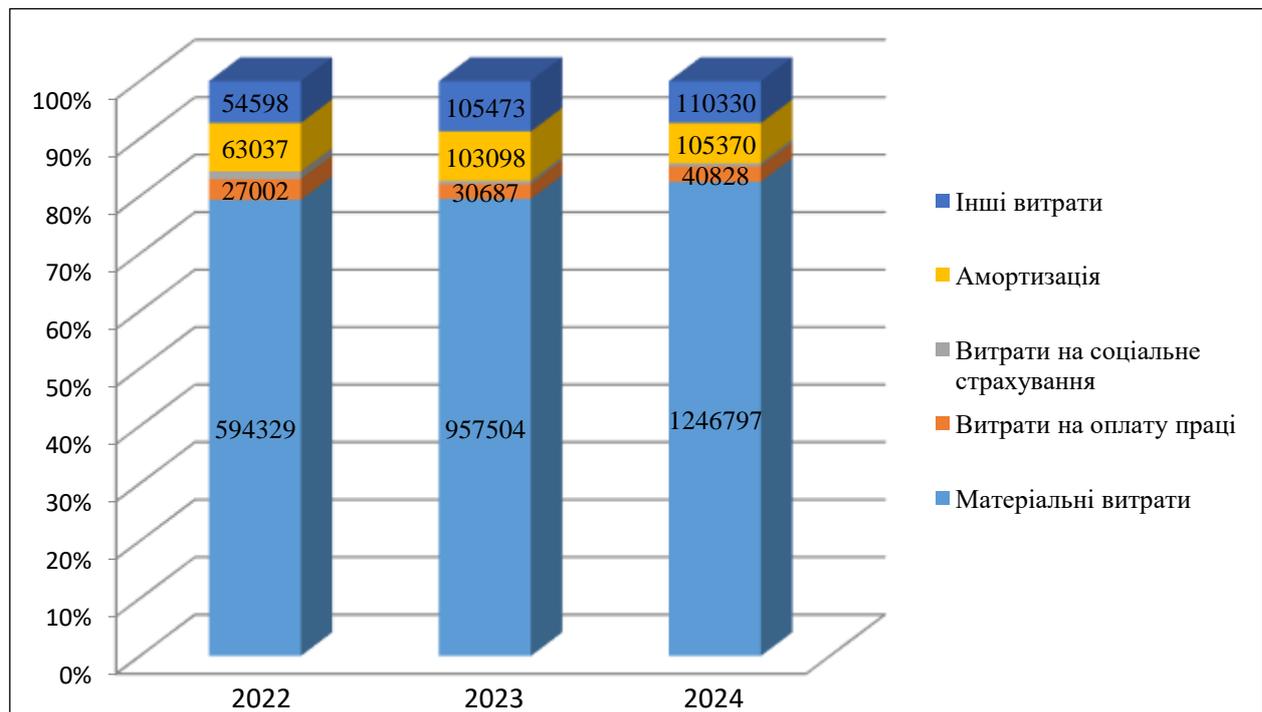

Рисунок 2.1 – Структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Структурний аналіз операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки чітко відображає його приналежність до

високосировинної переробної галузі та виявляє основні зони фінансового ризику. Адже питома вага матеріальних витрат (сировина) у загальній структурі складає критичні 82.5%. Це означає, що 82.5 копійки з кожної гривні витрат іде на закупівлю сировини (молока). Така висока частка робить підприємство надзвичайно вразливим до коливань закупівельних цін на сировину та є головним чинником низької рентабельності, попри подвоєння доходів. Темп приросту матеріальних витрат (+30.2% у 2024 р.) випереджає темп приросту загальних витрат (+25.6%), що безпосередньо призвело до зниження чистого прибутку.

Витрати на персонал займають незначну частку (сукупно близько 3.3%), що є типовим для автоматизованого виробництва з високою фондоозброєністю. Високий темп приросту ФОП (+33.0%) на тлі скорочення чисельності персоналу (на 19.5% за 2022-2024 рр.) вказує на значне підвищення середньої заробітної плати, що є стимулюючим фактором для робітників, але потребує постійного виправдання через високе зростання продуктивності праці.

Частка амортизації (7.0%) є значною, а її абсолютне зростання за період підкреслює масштабні інвестиції у нове обладнання та реконструкцію виробництва, як і було зазначено в організаційно-економічній характеристиці. Амортизація є негрошовим елементом витрат і формує важливу частину внутрішнього грошового потоку для реінвестування. Частка інших операційних витрат (7.3%) також є суттєвою і потребує детального контролю, оскільки її зростання (+55.7 млн грн за період) може приховувати неефективне управління іншими службами.

Отже, структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» відображає сировинну чутливість бізнесу. Позитивним є те, що витрати на персонал та амортизація підтверджують модернізацію та підвищення ефективності праці. Проте, домінування матеріальних витрат (82.5%) та їх випереджаючий темп зростання є головною причиною слабкого фінансового результату (мінімального прибутку) попри успішне нарощування обсягів продажів. Це підкреслює, що ефективне управління грошовими потоками має

бути сфокусоване не лише на зборі виручки, але й на управлінні витратами на сировину (пошук стабільних постачальників, хеджування ризиків, нормування) та забезпеченні того, щоб приріст доходів завжди випереджав приріст матеріальних витрат.

Проаналізуємо ліквідність балансу, що є найважливішим етапом оцінки фінансового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод», оскільки він дозволяє оцінити платоспроможність підприємства – його здатність своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Для оцінки використовується зіставлення згрупованих за ступенем ліквідності активів (А1-А4) із відповідними за терміновістю пасивами (П1-П4).

Аналіз проведемо на основі даних таблиці 2.7, порівнюючи ситуацію на початок та на кінець 2024 року.

Таблиця 2.7 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2024 рік

Актив	2024		Пасив	2024		Платіжний надлишок або недостача	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (А ₁)	232434	187702	Негайні пасиви (П ₁)	78605	426778	153829	-239076
Активи, що швидко реалізуються (А ₂)	52089	67417	Короткотривалі пасиви (П ₂)	468801	73277	-416712	-5860
Активи, що реалізуються повільно (А ₃)	52520	93850	Довготривалі пасиви (П ₃)	0	0	52520	93850
Активи, що важко реалізуються (А ₄)	575056	491101	Постійні пасиви (П ₄)	248476	248808	326580	242293
Баланс	795882	748863	Баланс	795882	748863	x	x

А. На початок 2024 року (на кінець 2023 року)

Нерівність	Значення (тис. грн)	Надлишок/Нестача (тис. грн)	Висновок
A1 (232 434) ≥ П1 (78 605)	232434>78605	+153 829	Виконується
A2 (52 089) ≥ П2 (468 801)	52089<468801	-416 712	НЕ виконується
A3 (52 520) ≥ П3 (0)	52520>0	+52 520	Виконується
A4 (575 056) ≤ П4 (248 476)	575056>248476	+326 580	НЕ виконується

Загальний висновок на початок 2024 р.: Баланс НЕ є ліквідним. Підприємство не в змозі покрити короткострокові пасиви (П2) швидко реалізованими активами (А2). Крім того, власний капітал (П4) не покриває повністю важко реалізовані активи (А4), що вказує на фінансування необоротних активів за рахунок довгострокових пасивів.

Б. На кінець 2024 року

Нерівність	Значення (тис. грн)	Надлишок/Нестача (тис. грн)	Висновок
A1 (232 434) ≥ П1 (78 605)	232434>78605	+153 829	Виконується
A2 (52 089) ≥ П2 (468 801)	52089<468801	-416 712	НЕ виконується
A3 (52 520) ≥ П3 (0)	52520>0	+52 520	Виконується
A4 (575 056) ≤ П4 (248 476)	575056>248476	+326 580	НЕ виконується

Загальний висновок на кінець 2024 р.: баланс не є ліквідним, і ситуація суттєво погіршилася з погляду термінової платоспроможності.

На початку 2024 року підприємство мало надлишок ліквідних активів на суму 153 829 тис грн, і могло негайно покрити 195% своїх найтерміновіших боргів. Тоді як на кінець 2024 року нестача ліквідних активів склала 239076 тис грн, тобто сталося критичне погіршення найбільш ліквідних активів (А1, гроші та короткострокові вкладення) недостатньо для покриття негайних пасивів (П1). Це пов'язано з різким зростанням П1 (з 78.6 млн грн до 426.8 млн грн), що відображає суттєве зростання «Інших поточних зобов'язань».

На початку 2024 року на підприємстві існувала величезна потреба у переведенні А1 чи А3/А4 для покриття короткострокового боргу. Проте на кінець 2024 року маємо значне покращення (майже баланс). Це свідчить про те, що А2 (Дебіторська заборгованість) майже дорівнює П2 (Кредиторська заборгованість за товари). Управління розрахунками стало значно ефективнішим.

Надлишок А4 над П4 у 2024 році показує, що частина необоротних активів фінансується за рахунок короткострокових зобов'язань (П1 та П2), а не лише власним капіталом (П4). Це є класичним порушенням фінансової стійкості та підтверджує, що значні інвестиції в ОЗ були зроблені за рахунок боргу.

Отже, з аналізу даних табл. 2.7 можемо зробити загальні висновки.

На кінець 2024 року ТОВ «Тростянецький молочний завод» продемонструвало різке зниження абсолютної ліквідності (порушення $A1 \geq P1$). Це прямий наслідок значного збільшення негайних пасивів (П1), що, ймовірно, пов'язано з отриманням великого обсягу короткострокового фінансування (понад 400 млн грн) або накопиченням боргів, які потребують негайного погашення.

Ліквідність, пов'язана з операційним циклом ($A2 < P2$), суттєво покращилася, майже досягнувши балансу (нестача лише 5.86 млн грн). Це свідчить про високу ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованостями.

Підприємство має значний обсяг необоротних активів (А4), не покритий власним капіталом (П4). Це означає, що власні оборотні кошти є від'ємними або недостатніми, і для фінансування капітальних інвестицій використовуються короткострокові позикові кошти, що підвищує ризик втрати платоспроможності у довгостроковій перспективі.

Центральне завдання фінансового менеджменту – реструктуризація пасивів. Необхідно терміново перевести частину короткострокових зобов'язань (П1) у довгострокові або знайти способи їх швидкого погашення, щоб відновити ліквідність та фінансову стійкість.

Далі проаналізуємо фінансовий стан та платоспроможність ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки.

Коефіцієнт платоспроможності (автономності) K_{nl} , розрахуємо за формулою (1.9).

$$K_{nl2022} = \frac{261277}{899365} = 0,3$$

$$K_{nl2023} = \frac{248476}{795882} = 0,3$$

$$K_{nl2024} = \frac{248808}{748863} = 0,3.$$

Коефіцієнт фінансової стійкості $K_{\phi.c.}$ розрахуємо за формулою (1.10).

де, ДЗ – довгострокові зобов'язання.

$$K_{\phi.c.2022} = \frac{261277}{899365} = 0,3$$

$$K_{\phi.c.2023} = \frac{248476}{795882} = 0,3$$

$$K_{\phi.c.2024} = \frac{248808}{748863} = 0,3.$$

Коефіцієнт фінансової залежності $K_{\phi.z.}$ розрахуємо за формулою (1.11.)

$$K_{\phi.z.2022} = \frac{899365 - 261277}{899365} = 0,7$$

$$K_{\phi.z.2023} = \frac{795882 - 248476}{795882} = 0,7$$

$$K_{\phi.z.2024} = \frac{748863 - 248808}{748863} = 0,7.$$

Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу) $K_{лев.}$ розрахуємо за формулою (1.12).

$$K_{лев.2022} = \frac{899365 - 261277}{261277} = 2,4$$

$$K_{лев.2023} = \frac{795882 - 248476}{248476} = 2,2$$

$$K_{лев.2024} = \frac{748863 - 248808}{248808} = 2,0.$$

Коефіцієнт загальної платоспроможності $K_{заг.пл}$ розрахуємо за формулою (1.13).

$$K_{заг.пл.2022} = \frac{665673 + 233692}{899365 - 261277} = 1,4$$

$$K_{заг.пл.2023} = \frac{570556 + 220826}{795882 - 248476} = 1,5$$

$$K_{заг.пл.2024} = \frac{491101 + 255118}{748863 - 248808} = 1,5$$

Коефіцієнт поточної платоспроможності $K_{поточ.пл.}$ розрахуємо за формулою (1.14).

$$K_{поточ.пл.2022} = \frac{3320 + 3320}{638088} = 0,01$$

$$K_{поточ.пл.2023} = \frac{116217 + 116217}{547406} = 0,4$$

$$K_{поточ.пл.2024} = \frac{93851 + 93851}{500055} = 0,4$$

Розраховані коефіцієнти занесемо до табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової залежності	0.7	0.7	0.7	-0.02	-0.04
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	2.4	2.2	2.0	-0.2	-0.4
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1.4	1.5	1.5	0.04	0.1
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0.01	0.4	0.4	-0.05	0.4

З табл. 2.6 видно, що коефіцієнт платоспроможності підприємства становив на кінець 2024 року 0.3 Це означає, що власний капітал складає лише 30% від загальної суми активів. Решта 70% активів фінансується за рахунок позикових коштів. При нормативному значенні 0.5 і вище, показник ТОВ «Тростянецький молочний завод» свідчить про високу залежність від кредиторів та низьку фінансову стійкість.

Коефіцієнт фінансової стійкості становив на кінець 2024 року теж 0.3. Оскільки цей коефіцієнт зазвичай дорівнює або близький до коефіцієнта автономності, він також підтверджує, що довгострокові джерела (власний капітал) є недостатніми для фінансування активів.

Коефіцієнт фінансової залежності склав на кінець 2024 року 0.7. Як обернений до автономності ($1 - 0.3 = 0.7$), цей коефіцієнт підтверджує, що на 70% підприємство залежить від зовнішнього фінансування..

Коефіцієнт фінансового левериджу склав на кінець 2024 року 2.0. Отже, коефіцієнт, що показує співвідношення позикового та власного капіталу, знизився з 2.4 до 2.0. Це означає, що залежність від боргу знижується, оскільки на 1 гривню власного капіталу припадає 2 гривні позикового (на початку періоду було 2.4). Це підтверджує успішну, хоча й часткову, реструктуризацію пасивів.

Коефіцієнт загальної платоспроможності склав на кінець 2024 року 1.5. Значення 1.5 означає, що оборотні активи на 150% покривають короткострокові зобов'язання. Це свідчить про достатню поточну ліквідність для забезпечення операційної діяльності. Показник перебуває в межах норми (1.0–2.0) та демонструє позитивну динаміку.

Коефіцієнт поточної платоспроможності склав на кінець 2024 року 0.4. Цей коефіцієнт виключає запаси і показує, як підприємство може покрити короткостроковий борг лише за рахунок грошей і дебіторської заборгованості. Зростання з 0.01 до 0.4 є надзвичайним і підтверджує кардинальне покращення управління дебіторською заборгованістю та накопичення грошових коштів. Однак, порівняно з нормативним значенням 0.7–1.0, рівень 0.4 залишається

низьким. Це підкреслює, що підприємство все ще залежить від продажу запасів для виконання своїх зобов'язань.

Отже, на основі даних табл. 2.8 можемо зробити загальний висновок.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» демонструє високий ступінь залежності від позикового капіталу (автономність 0.3), що створює постійний ризик для фінансової стійкості, особливо в умовах низької рентабельності.

В управлінні фінансами фіксується позитивний тренд: зниження коефіцієнта фінансового левериджу (з 2.4 до 2.0). Це говорить про те, що менеджмент усвідомлює ризик і працює над зниженням боргового навантаження.

Загальна платоспроможність (1.5) є задовільною. Найбільш значущий прогрес досягнуто у сфері швидкої ліквідності (зростання з 0.01 до 0.4), що є результатом ефективного управління дебіторською заборгованістю та

Основне завдання фінансового менеджменту полягає у підвищенні рівня власного капіталу (шляхом підвищення чистого прибутку) та досягненні нормативного рівня швидкої ліквідності (мінімум 0.7). Подальший аналіз грошових потоків повинен показати, чи здатне підприємство генерувати достатній внутрішній чистий грошовий потік для самостійного підвищення фінансової незалежності.

Далі розрахуємо коефіцієнти ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 рр.

Коефіцієнт оборотності активів розрахуємо за формулою (1.15).

$$K_{об.акт.2022} = \frac{730399}{580132} = 1,3$$

$$K_{об.акт.2023} = \frac{1196185}{847623,5} = 1,4$$

$$K_{об.акт.2024} = \frac{1505637}{772372,5} = 0,9$$

Період обороту активів розрахуємо за формулою (1.16).

$$K_{пер.об.акт.2022} = \frac{360}{1,3} = 285,9$$

$$K_{\text{пер.об.акт.}2023} = \frac{360}{1,4} = 255,1$$

$$K_{\text{пер.об.акт.}2024} = \frac{360}{0,9} = 380,7$$

Коефіцієнт оборотності запасів розрахуємо за формулою (1.17).

$$K_{\text{об.зан.}2022} = \frac{730399}{6815,5} = 107,2$$

$$K_{\text{об.зан.}2023} = \frac{1196185}{12022} = 99,5$$

$$K_{\text{об.зан.}2024} = \frac{1505637}{20617} = 35,4$$

Період обороту запасів розрахуємо за формулою (1.18).

$$K_{\text{пер.об.зан.}2022} = \frac{360}{107,2} = 3,4$$

$$K_{\text{пер.об.зан.}2023} = \frac{360}{99,5} = 3,6$$

$$K_{\text{пер.об.зан.}2024} = \frac{360}{35,4} = 10,2$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розрахуємо за формулою (1.19).

$$K_{\text{об.дебит.}2022} = \frac{730399}{195401} = 3,7$$

$$K_{\text{об.дебит.}2023} = \frac{1196185}{113558,5} = 10,5$$

$$K_{\text{об.дебит.}2024} = \frac{1505637}{59753} = 12,2$$

Період погашення дебіторської заборгованості розрахуємо за формулою (1.20).

$$K_{\text{пер.дебит.}2022} = \frac{360}{3,7} = 96,3$$

$$K_{\text{пер.дебит.}2023} = \frac{360}{10,5} = 34,2$$

$$K_{\text{пер.дебит.}2024} = \frac{360}{12,2} = 29,5$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості розрахуємо за формулою (1.21).

$$K_{об.кредит.2022} = \frac{730399}{195401} = 2,2$$

$$K_{об.кредит.2023} = \frac{1196185}{113558,5} = 2,0$$

$$K_{об.кредит.2024} = \frac{1505637}{59753} = 1,4$$

Період погашення кредиторської заборгованості розрахуємо за формулою (1.22).

$$K_{пер.кредит.2022} = \frac{360}{3,7} = 161,4$$

$$K_{пер.кредит.2023} = \frac{360}{10,5} = 178,4$$

$$K_{пер.кредит.2024} = \frac{360}{12,2} = 258,1$$

Розраховані вище коефіцієнти занесемо до табл.2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022
Коефіцієнт оборотності активів	1.3	1.4	0.9	-0.5	-0.3
Тривалість обороту активів, днів	285.9	255.1	380.7	125.6	94.8
Коефіцієнт оборотності запасів	107.2	99.5	35.4	-64.1	-71.7
Тривалість обороту запасів, днів	3.4	3.6	10.2	6.5	6.8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3.7	10.5	12.2	1.7	8.5
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	96.3	34.2	29.5	-4.7	-66.9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2.2	2.0	1.4	-0.6	-0.8
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	161.4	178.4	258.1	79.7	96.8

З даних табл.2.9, ми бачимо, що в 2024 році коефіцієнт оборотності активів склав 0.9, тобто кожна гривня активів почала приносити менше виручки. Різне падіння коефіцієнта (з 1.4 у 2023 р. до 0.9 у 2024 р.) свідчить про неефективне використання загального майна та зростання іммобілізованих активів (яке було зафіксовано в аналізі балансу). Тривалість повного обороту активів зросла майже на 95 днів. Це підтверджує, що для генерації того ж обсягу доходу підприємству потрібно значно більше часу, що є негативною тенденцією.

Коефіцієнт оборотності запасів підприємства склав в 2024 році 35.4, що на 64.1 менше показника за 2023 рік та на 71.7 менше значення оборотності запасів за 2022 рік. Коефіцієнт впав утричі, що є найбільш тривожним сигналом. Це означає, що запаси (сировина, готова продукція) значно довше лежать на складах. Тривалість обороту зросла майже втричі, що створює ризик застарівання продукції та відволікання грошових коштів у неліквідні активи. Це є прямим наслідком нарощування обсягів виробництва на тлі потенційних проблем зі збутом, що ускладнює управління грошовими потоками.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості склав в 2024 році 12.2, що на 1.7 більше показника за 2023 рік та на 8.5 більше значення оборотності дебіторської заборгованості за 2022 рік. Коефіцієнт зріс більш ніж утричі. Це є найсильнішою позитивною тенденцією у діловій активності. Середній термін інкасації боргів скоротився майже на 67 днів. Це свідчить про вкрай ефективну політику розрахунків і швидке перетворення продажів у грошові кошти, що безпосередньо покращує ліквідність підприємства.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості у 2024 році склав 1,4. Це свідчить про те, що підприємство стало рідше погашати свої борги перед постачальниками та кредиторами. Середній термін оплати боргів зріс майже на 97 днів. Це означає, що підприємство активно використовує комерційний кредит (заборгованість перед постачальниками) як джерело фінансування, що є позитивним для грошових потоків, якщо це здійснюється в межах розумного.

Таким чином, аналіз показників ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки показав (табл. 2.9), що підприємство різко

скоротило Час інкасації дебіторської заборгованості (з 96 до 29 днів) і значно збільшило Період погашення кредиторської заборгованості (з 161 до 258 днів). Це призвело до суттєвого покращення ліквідності та скорочення потреби у зовнішньому фінансуванні, оскільки гроші від покупців надходять швидко, а платежі постачальникам відтермінуються.

Різке уповільнення обороту запасів (з 3.4 до 10.2 днів) є критичною проблемою, яка нівелює ефект від ефективної роботи з ДЗ та КЗ. Гроші «застрягають» у запасах, що призводить до зростання тривалості операційного циклу та погіршення оборотності активів.

Управління грошовими потоками має зосередитися на прискоренні обороту запасів (продаж готової продукції), щоб вивільнити грошові кошти, що зараз у них іммобілізовані. Подальший аналіз покаже, чи змогло підприємство, незважаючи на проблеми з запасами, забезпечити позитивний Чистий грошовий потік.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки виявляє подвійну картину: з одного боку, це підприємство, яке демонструє високу ділову активність, інтенсивну модернізацію та технологічну ефективність; з іншого боку, воно має хронічні проблеми з рентабельністю та фінансовою стійкістю.

Чистий дохід від реалізації подвоївся (+106.1%), що свідчить про успішне нарощування виробництва та ефективну ринкову політику в межах холдингу «Молочний альянс».

Масштабна модернізація основних засобів (зростання ОЗ на 83.4%) забезпечила різке зростання продуктивності праці (більш ніж на 150%) та збільшення фондівіддачі.

Підприємство кардинально прискорило оборот дебіторської заборгованості (скорочення періоду інкасації з 96 до 29 днів) та оптимізувало

кредиторську заборгованість, що призвело до значного накопичення грошових коштів на балансі та підвищення загальної платоспроможності (коефіцієнт покриття ≈ 1.5).

Спостерігається позитивна динаміка зниження коефіцієнта фінансового левериджу (з 2.4 до 2.0), що вказує на зменшення боргового навантаження у відносному вимірі.

Незважаючи на подвоєння доходів, підприємство у 2023 році отримало збиток, а в 2024 році чистий прибуток практично обнулився. Це свідчить про те, що зростання обсягів не конвертується у фінансовий результат.

Матеріальні витрати становлять критичні 82.5% операційних витрат і зростають випереджаючими темпами, що є головною причиною низької рентабельності та підвищення матеріаломісткості продукції.

Існує хронічна залежність від позикового капіталу (коефіцієнт автономності 0.3), різке порушення абсолютної ліквідності на кінець 2024 р. через експоненційне зростання негайних пасивів (П1) (понад 400 млн грн в статті «Інші поточні зобов'язання»), що створює високий ризик втрати платоспроможності.

Відбулося критичне уповільнення обороту запасів (зростання терміну з 3.4 до 10.2 днів). Грошові кошти, звільнені з дебіторської заборгованості, іммобілізуються в запасах (сировина та готова продукція), що є головним фактором зниження загальної оборотності активів.

ТОВ «Тростянецький молочний завод» ефективно працює як виробничий механізм, але неефективно як фінансова структура. Ситуація свідчить про відсутність балансу між швидкістю інкасації (покупці платять швидко) та швидкістю реалізації (продукція повільно продається).

Ключовим завданням фінансового менеджменту підприємства є налагодження ефективного механізму управління грошовими потоками, що критично необхідно для:

- синхронізації припливів і відпливів для покриття аномально великих негайних зобов'язань (П1);

- вивільнення коштів із запасів шляхом прискорення їх реалізації;
- забезпечення позитивного чистого грошового потоку, який дозволить підвищити рентабельність і фінансову незалежність підприємства.

Таким чином, незважаючи на значні успіхи в обсягах виробництва та ефективності розрахунків, без негайного втручання в управління витратами та грошовими потоками, ТОВ «Тростянецький молочний завод» ризикує зіткнутися з серйозними проблемами ліквідності через високу собівартість та значні короткострокові зобов'язання..

3 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ

3.1 Обґрунтування шляхів підвищення ефективності формування та використання грошових ресурсів

Ефективне управління грошовими ресурсами є ключовим елементом фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Оптимізація грошових потоків – це вибір найкращих форм їх організації з метою забезпечення:

- позитивного залишку чистого грошового потоку:
- синхронізації надходжень і витрат:
- зростання чистого грошового потоку компанії.

Грошовий потік являє собою рух коштів та їх еквівалентів, що виникає внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Основна частина грошових надходжень формується від операційної (основної) діяльності у вигляді виручки від реалізації продукції (після вирахування ПДВ та акцизного податку).

Додаткові надходження генеруються від:

- інвестиційної діяльності – продажу основних засобів, одержання відсотків від інвестування на депозитні рахунки, доходів від оренди нерухомості;
- фінансової діяльності – надходжень від продажу акцій, облігацій та інших цінних паперів.

Грошові кошти, що залишилися після сплати непрямих податків, використовуються для:

- поповнення оборотних коштів;
- платежів постачальникам (коригування собівартості реалізованої продукції на зміну запасів, кредиторської заборгованості та амортизації);

- виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом, банками, фондами та іншими контрагентами.

Чистий грошовий потік від операційної діяльності визначається як різниця між сумою доходу та сумою всіх операційних платежів (постачальникам, податки, відсотки).

На грошові потоки впливає комплекс факторів, які класифікують за трьома основними ознаками:

А. За джерелом походження (зовнішні та внутрішні фактори).

До зовнішніх факторів належить загальна макроекономічна ситуація, законодавство, стан платіжної дисципліни, кон'юнктура ринку збуту та фінансового ринку. Їх вплив не залежать від підприємства, але визначають його потенційні можливості для залучення коштів. Сприятливі умови (попит, ліберальне право) збільшують шанси на формування позитивного потоку.

Внутрішні фактори залежать від особливостей та характеру діяльності підприємства (наприклад, обсяг реалізації, цінова політика, кредитна політика). Це контрольовані підприємством фактори, що формують позитивний грошовий потік.

Б. За видами діяльності розрізняють такі фактори:

- що визначають умови основної діяльності (наприклад, організація маркетингової, закупівельної та виробничої діяльності, управління дебіторською заборгованістю);
- що визначають умови інвестиційної діяльності (наприклад, раціональний вибір інвестиційної програми, управління інвестиційним портфелем);
- що визначають умови залучення капіталу (наприклад, кредитоспроможність, структура капіталу, імідж).

В. За напрямом руху розрізняють фактори:

- що впливають на обсяг і структуру позитивного грошового потоку (приплив);

- що впливають на обсяг і структуру негативного грошового потоку (відплив).

Система управління факторами має бути спрямована на максимізацію позитивного потоку та мінімізацію нераціональних витрат.

У сфері операційної діяльності можливість створення позитивного грошового потоку визначається ефективністю:

- маркетингової діяльності – вивчення попиту, прогнозування потреб, визначення форм збуту та рекламної діяльності;
- закупівельної діяльності – оцінювання пропозицій постачальників, вибірковий відбір сировини, ефективна організація постачання;
- виробничого процесу – оптимального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- кредитної політики – ефективності управління дебіторською заборгованістю, обсягом виручки та рівнем цін.

У Сфері інвестиційної діяльності можливість створення позитивного грошового потоку залежить від:

- раціонального вибору інвестиційної програми та реалізація доцільних проектів;
- визначення оптимального складу інвестиційного портфеля (рівень прибутковості та ліквідності);
- визначення можливості продажу частини невикористаних основних засобів та нематеріальних активів.

У сфері фінансової діяльності можливість створення позитивного грошового потоку залежить від:

- оцінки інвестиційної привабливості для зовнішніх інвесторів (додаткова емісія акцій)⁴
- визначення кредитоспроможності для залучення банківських кредитів;
- покращення поточної структури капіталу (збільшення обсягів позик та відтермінування їх погашення);

– підвищення іміджу та комерційної репутації.

Оптимізація грошових ресурсів залежить від збалансованості позитивних і негативних потоків.

У короткостроковій перспективі – прискорення надходжень завдяки зниженню цін за готівковий розрахунок; повної або часткової передоплати за продукцію; скорочення термінів комерційного кредиту; використання факторингу/форфейтингу; прискорення стягнення простроченої дебіторської заборгованості з метою швидкого перетворення дебіторської заборгованості на грошові кошти. А також шляхом уповільнення витрат за рахунок подовження термінів товарного кредиту від постачальників; заміни довгострокових активів на лізинг (оренду); реструктуризація короткострокових позик у довгострокові з метою максимального відтермінування платежів за рахунок комерційного та фінансового кредиту.

У довгостроковій перспективі оптимізація грошових ресурсів залежить від збільшення позитивного потоку шляхом залучення стратегічних інвесторів; випуску додаткових акцій; продажу невикористаних основних засобів (або оренда) з метою збільшення власного капіталу та ліквідних резервів. А також шляхом зменшення негативного потоку шляхом зменшення розміру та оптимізація реальних інвестиційних програм; відмови від неефективних фінансових вкладень; зниження величини постійних витрат фірми з метою зниження капіталомісткості та операційного ризику.

Покращення грошового потоку безпосередньо пов'язане із забезпеченням зростання інвестиційної активності, що досягається шляхом розширеного відтворення необоротних активів, прискорення реалізації інвестиційних проєктів та активного формування портфеля фінансових інвестицій.

3.2 Розробка пропозицій щодо вдосконалення оперативного управління грошовими потоками підприємства

Для забезпечення платоспроможності та фінансової стабільності, особливо

враховуючи критичне погіршення абсолютної ліквідності ТОВ «Тростянецький молочний завод», необхідно впровадити систему оперативного фінансового планування. Основним інструментом такого планування є Платіжний Календар.

Платіжний календар – це ефективний інструмент оперативного управління грошовими потоками, що дозволяє щоденно або щотижнево узгоджувати всі грошові надходження з планованими платежами.

Основні завдання платіжного календаря:

- підвищення ефективності управління платоспроможністю підприємства, забезпечуючи своєчасність розрахунків;
- своєчасна розробка заходів для запобігання виникненню дефіциту грошових коштів (касових розривів)⁴
- розробка заходів для ефективного використання тимчасово вільних грошових коштів (інвестиції);
- точне визначення потреби в короткостроковому кредиті (овердрафті) у певні проміжки часу;
- облік та контроль обсягів надходження і витрат коштів, аналіз причин відхилення від графіка.

Структура платіжного календаря (квартал з розбивкою по місяцях/декадах) має такий вигляд:

- надходження коштів (приплив);
- видатки (відплив);
- перевищення надходжень над видатками (надлишок);
- перевищення видатків над надходженнями (дефіцит);
- залишок коштів на початок періоду;
- залишок коштів на кінець періоду.

Складання календаря дозволяє фінансовому відділу оперативно реагувати на прогнозовані фінансові ситуації. У разі дефіциту (недостатнього надходження) складання календаря дозволяє фінансовому відділу:

- відмовитися від неперіоритетних, нетермінових витрат;

- перенести терміни розрахунків за домовленістю з кредиторами (реструктуризація);
- мобілізувати внутрішні резерви (наприклад, терміновий продаж частини оборотних активів);
- прискорити розрахунки за відвантаженою продукцією (факторинг, дисконтування векселів);

залучити короткострокові банківські кредити.

А в разі надлишку (вільних коштів) складання календаря дозволяє фінансовому відділу:

- розробити заходи для ефективного розміщення тимчасово вільних коштів (депозити, високоліквідні цінні папери) для отримання додаткового фінансового доходу;
- достроково погашати частину дорогих короткострокових зобов'язань (особливо П1) для зниження фінансового ризику.

Для вдосконалення управління необхідне використання сучасних методів прогнозування та планування, оскільки платіжний календар базується на прогнозах продажів та всіх видах діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова). Такими методами прогнозування та планування є:

- організаційний метод;
- метод розрахунку та аналізу;
- метод оптимізації фінансових рішень - розробки кількох сценаріїв для вибору оптимального варіанту руху грошових потоків за постійних умов;
- фінансово-математичне моделювання - використання кількісних методів для деталізації та моделювання фінансово-економічних процесів.

Керівництво ТОВ «Тростянецький молочний завод» при використанні методу оптимізації має керуватися такими критеріями:

- максимізацією вартості капіталу підприємства та абсолютної суми

прибутку;

- максимізацією рентабельності власного капіталу⁴
- скороченням строку іммобілізації фінансових ресурсів (особливо в запасах);
- прискоренням оборотності капіталу;
- мінімізацією податкових зобов'язань.

На підставі фінансового аналізу, враховуючи високу залежність від боргу та критичну проблему $A1 < П1$, ТОВ «Тростянецький молочний завод» має впровадити такі пропозиції:

- терміново розробити платіжний календар на декадній основі. Це дозволить контролювати критичні негайні пасиви (П1), які різко зросли, та уникати касових розривів:
- нейтралізувати фінансовий ризик. Звернути увагу на ієрархічну модель вибору методу нейтралізації ризиків, особливо щодо ризику ліквідності, спричиненого величезними поточними зобов'язаннями;
- перейти до моделі управління «гроші – запаси – гроші», продовжуючи ефективну роботу з дебіторською заборгованістю (прискорення інкасації) та одночасно впроваджуючи стратегію вивільнення коштів із запасів (прискорення обороту запасів з 10,2 днів до нормативного рівня) через посилення збутової діяльності;
- посилити капітальну базу. Внести докорінні зміни у фінансову політику, спрямовані на збільшення нерозподіленого прибутку (шляхом підвищення рентабельності, а не лише обсягів), що є єдиним шляхом підвищення фінансової незалежності (коефіцієнт автономності 0.3).

Висновок по розділу 3

На підставі фінансово-економічного аналізу, проведеного у розділі 2, та обґрунтування теоретичних основ управління грошовими потоками у розділі 3,

встановлено, що життєво необхідним для ТОВ «Тростянецький молочний завод» є термінове впровадження системи оперативного фінансового менеджменту.

Основна фінансова проблема підприємства полягає у дисбалансі між високою діловою активністю (подвоєння доходу, ефективна робота з дебіторською заборгованістю) та критично низькою фінансовою стійкістю і ліквідністю. Цей дисбаланс спричинений:

- критичним зростанням негайних зобов'язань (П1) на кінець 2024 року, що призвело до порушення абсолютної ліквідності ($A1 < P1$);
- низькою рентабельністю, спричиненою домінуванням та випереджаючим зростанням матеріальних витрат (82.5%);
- іммобілізацією коштів у запасах (сповільнення обороту запасів до 10.2 днів), що погіршує загальну оборотність активів.

Стратегічною метою вдосконалення управління грошовими потоками є відновлення фінансової стійкості шляхом оптимізації структури капіталу та синхронізації операційного циклу.

Для досягнення цієї мети у розділі 3 обґрунтовано та запропоновано такі заходи:

- впровадження платіжного календаря шляхом впровадження оперативного фінансового планування, що дозволить запобігти касовим розривам, контролювати негативні пасиви (П1), точно прогнозувати потреби у короткостроковому кредиті;
- прискорення обороту запасів шляхом управління операційною діяльністю (маркетингом та збутом), що сприятиме вивільненню іммобілізованих коштів та їх спрямування на погашення зобов'язань; підвищенню оборотності активів;
- реструктуризації негативних пасивів шляхом уповільнення відпливу, що дозволить перевести значну частину короткострокових зобов'язань (П1) у довгострокові або їх оперативне погашення; відновлення абсолютної ліквідності;

- використання методу оптимізації рішень шляхом прогнозування та планування. Це дозволить обґрунтувати фінансові рішення на основі критеріїв максимізації прибутку та мінімізації накладних витрат, що сприятиме підвищенню рентабельності.

Отже, впровадження системи оперативного управління грошовими потоками, центральним елементом якої є платіжний календар, дозволить ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬКИЙ МОЛОЧНИЙ ЗАВОД» не лише уникнути ризику втрати платоспроможності через значне боргове навантаження, але й перевести існуючу технологічну ефективність та високі обсяги продажів у стабільний та зростаючий чистий прибуток. Це єдиний шлях до поступового підвищення частки власного капіталу (коефіцієнт автономності) та досягнення довгострокової фінансової стійкості.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження, присвячене аналізу фінансового стану та обґрунтуванню шляхів підвищення ефективності управління грошовими потоками ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки, дозволяє зробити такі комплексні висновки за розділами.

1. У першому розділі було узагальнено теоретичні підходи до управління грошовими потоками, визначено їх сутність, класифікацію та роль у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. Встановлено, що ефективне управління грошовими потоками є ключовою передумовою для підтримки платоспроможності та ліквідності, а також для максимізації ринкової вартості компанії. Особливий акцент зроблено на важливості синхронізації грошових припливів та відпливів, а також на необхідності забезпечення позитивного чистого грошового потоку від операційної діяльності.

2. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022–2024 роки виявив низку критичних проблем на тлі загального зростання обсягів господарської діяльності:

- ділова активність та ресурси: підприємство здійснило значну модернізацію (зростання основних засобів), що призвело до різкого збільшення продуктивності праці та фондівіддачі. Загальний чистий дохід подвоївся (+106.1%). Це свідчить про успішну реалізацію стратегії нарощування обсягів виробництва;

- проблема рентабельності: незважаючи на зростання доходу, чистий прибуток практично обнулився. Це пояснюється критичним домінуванням матеріальних витрат (82.5% операційних витрат) та їх випереджаючим зростанням, що підтверджує проблему високої сировинної чутливості та низької рентабельності;

- ліквідність та платоспроможність: позитивним аспектом є те, що підприємство продемонструвало кардинальне покращення управління дебіторською заборгованістю (скорочення інкасації з 96 до 29 днів) та має

достатній коефіцієнт загальної платоспроможності (≈ 1.5). Проте відбулося різке порушення абсолютної ліквідності на кінець 2024 року ($A1 < П1$) через експоненційне зростання негайних зобов'язань (П1), що створює високий ризик касових розривів та втрати платоспроможності;

- фінансова стійкість: підприємство має хронічно низький коефіцієнт автономності (≈ 0.3), що свідчить про високу залежність від позикового капіталу. Крім того, значна частина інвестицій була профінансована за рахунок короткострокових зобов'язань, порушуючи фінансову стійкість;

- операційний цикл: ефект від швидкого надходження грошей від покупців нівелюється критичним уповільненням обороту запасів (зростання терміну до 10.2 днів), що призводить до іммобілізації коштів в оборотних активах.

3. На основі виявлених проблем, у третьому розділі було обґрунтовано необхідність впровадження системи оперативного фінансового менеджменту, орієнтованого на відновлення ліквідності та підвищення рентабельності.

Ключовими рекомендаціями є такі:

- необхідне негайне впровадження декадного платіжного календаря як основного інструменту для контролю негайних пасивів (П1), уникнення касових розривів та точного прогнозування потреби у фінансуванні;

- першочерговим завданням є реструктуризація значного обсягу короткострокових зобов'язань (П1) шляхом їх переведення у довгострокові або термінового погашення, щоб відновити абсолютну ліквідність;

- слід сфокусуватися на прискоренні обороту запасів через посилення маркетингової та збутової діяльності, що дозволить вивільнити іммобілізовані кошти та знизити потребу в зовнішньому фінансуванні;

- рекомендовано застосовувати метод оптимізації фінансових рішень на основі кількісних критеріїв (максимізація прибутку, скорочення строку іммобілізації капіталу) для підвищення ефективності управлінських рішень.

Отже: ТОВ «Тростянецький молочний завод» має міцну виробничу та ринкову базу. Однак, фінансова політика не відповідає масштабам діяльності. Без термінового втручання в управління матеріальними витратами та грошовими

потоками підприємство не зможе перетворити своє зростання на стабільний прибуток і ризикує зіткнутися з серйозними проблемами платоспроможності через високе боргове навантаження та неефективне використання оборотного капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кобець Д. Л. Діджиталізація бухгалтерського обліку в контексті забезпечення конкурентоспроможності економічний вісник. 2023. № 4 (83). С. 38-47.
2. Abdul Rahman and Raj Bahadur Sharma (2020). Cash flows and financial performance in the industrial sector of Saudi Arabia: With special reference to Insurance and Manufacturing Sectors. *Investment Management and Financial Innovations*, 17(4), 76—84. doi:10.21511/imfi.17(4).2020.07.
3. Лагодієнко Н.В., Кузьома В.В., Ужва А.М. Особливості гармонізації бухгалтерського обліку в сучасних умовах глобалізації. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. № 2 (35). С. 181-187.
4. Крилова О.В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. №7. С. 30–33.
5. Khalatur S., Trokhymets O., Karamushka O. Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. 6(2), 81—92. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793> DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-81-92>
6. Кошельок Г.В. Оптимізація грошових потоків підприємства в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 26. Ч.1. С. 100–104.
7. Аналіз руху грошових потоків підприємства, їх вплив на господарську діяльність. ResearchGate. 2023. URL: <https://www.researchgate.net/publication/375047398> (дата звернення 25.11.2025).
8. Петренко Н. П. Управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та управління*. 2020. № 3. С. 45–50.
9. Савчук В.В. «Грошові потоки підприємства». Львів: Світ, 2022. 288 с.
10. Шевчук К. О. Управління грошовими потоками на підприємстві : кваліф. роб. Житомир : Поліський нац. ун-т, 2021. 63 с.

11. Крилова О.В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 31—33.
12. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 460 с., іл..
13. Коцюрба О.Ю., Грешнікова М.О. Фінансові потоки підприємства: сутність, класифікація та шляхи оптимізації. *Вісник Кіровоградського національного технічного університету*. 2012. № 12. С. 88—92.
14. Піскунова Н. Пошук оптимальної моделі управління грошовими потоками. *Ефективна економіка*. 2017. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5454>.
15. Литвин І. С., Іващенко А. І. Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 2. С. 51—56. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2017/11.pdf
16. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства : практикум / М. М. Бабич, О. Г. Баланенко, К. С. Бурунсуз, О. В. Погорєлова, С. В. Шевчук. — Миколаїв : НУК, 2022. — 128 с.
17. Маліков В. В. Практичні рекомендації щодо управління грошовими потоками підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №5. С. 370—374.
18. Сергєєва О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. №12. С.107—110. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/24.pdf
19. Лебедєва А. М. Особливості аналізу руху грошових потоків підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2016. Т. 21. Вип. 3. С. 189—192. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_3/43.pdf
20. Одношевна, О., Бугаєску, В., & Якименко, В. (2023). Аналіз та економічна діагностика активів підприємства і пов'язаних з ними витрат: особливості та передумови здійснення. *Економіка та суспільство*, (55). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-79>
21. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану

- підприємства та шляхи його покращення. Економіка і суспільство. 2017. No 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf
22. Костенко Ю.О., Короленко О.Б., Гузь М.М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану // Економіка та суспільство, № 43, 2022р.
23. Крив'язюк І.В. Економічна діагностика. 2-ге видання. Навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2017р.
24. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 172
25. Головбух. Звіт про рух грошових коштів: алгоритм заповнення. Бухгалтерська платформа. 2025. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7086-zvt-pro-ruh-groshovih-koshtv> (дата звернення 23.11.2025).
26. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відомості Верховної Ради України. №. 40. 1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 24.11.2025).
27. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Відомості Верховної Ради України. № 9. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення 24.11.2025).
28. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті. №163. 2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення 24.11.2025)
29. Allen D. Strategic financial management: understanding cash flow / D. Allen [Електронний ресурс]. – URL: http://www.cimaglobal.com/Thought-leadership/Newsletters/Insight-e_10_magazine/Insight-2012/Insight-January-2012/Strategic-financial-management-understanding-cash-flow/
30. Майборода О. Є., Сороківська Т. Т. Формування механізму управління грошовими потоками підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6760> (дата звернення: 05.10.2025). DOI: [10.32702/2307-2105-2018.12.89](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.89)
31. Азарова А. О., Гарук В. В. Проблеми впровадження ефективної інноваційної

діяльності вітчизняними підприємствами. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи (МН-2024) (м. Вінниця, 20 травня 2024 р.) URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2024/paper/viewFile/21058/174>

82

32. Гарук В. В., Міронова Ю. В. Тенденції розвитку електронної комерції в Україні. ЛІІ Всеукраїнська Науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2023) (ВНТУ, м. Вінниця, 21.06.2023-23.06.2023 р.) URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2023/paper/view/17579/14578>

ДОДАТКИ

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва роботи: Механізм управління грошовими потоками молокопереробного підприємства та напрями його вдосконалення (на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Тростянецький молочний завод»)

Тип роботи: _____ Магістерська кваліфікаційна робота _____
(бакалаврська кваліфікаційна робота / магістерська кваліфікаційна робота)

Підрозділ кафедра ФІМ, факультет МІБ гр. МФКД-24м
(кафедра, факультет, навчальна група)

Коефіцієнт подібності текстових запозичень, виявлених у роботі системою StrikePlagiarism 6,61%

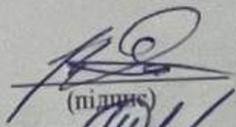
Висновок щодо перевірки кваліфікаційної роботи (відмітити потрібне)

- Запозичення, виявлені у роботі, є законними і не містять ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації. Роботу прийняти до захисту
- У роботі не виявлено ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації, але надмірна кількість текстових запозичень та/або наявність типових розрахунків не дозволяють прийняти рішення про оригінальність та самостійність її виконання. Роботу направити на доопрацювання.
- У роботі виявлено ознаки плагіату та/або текстових маніпуляцій як спроб укриття плагіату, фабрикації, фальсифікації, що суперечить вимогам законодавства та нормам академічної доброчесності. Робота до захисту не приймається.

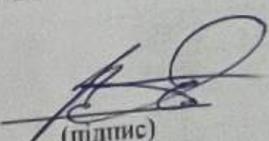
Експертна комісія:

Зянько В.В., зав. кафедри ФІМ _____
(прізвище, ініціали, посада)

Ткачук Л.М., доцент кафедри ФІМ _____
(прізвище, ініціали, посада)

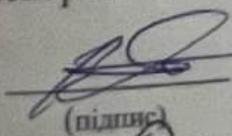

(підпис)

(підпис)

Зянько В.В.
(прізвище, ініціали)

Особа, відповідальна за перевірку
(підпис)

З висновком експертної комісії ознайомлений(-на)

Керівник

(підпис)

Зянько В. В., зав. кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

Здобувач

(підпис)

Гарук В. В.
(прізвище, ініціали)

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

**(на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю
«Тростянецький молочний завод»)**

Таблиця 2.1 – Аналіз майнового стану ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Середньорічна вартість активів, тис. грн	580132	847623.5	772372.5	-75251	192240.5	-8.9	33.1
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн	414384	761326.5	760061	-1265.5	345677	-0.2	83.4
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн	252700	254876.5	248642	-6234.5	-4058	-2.4	-1.6

Таблиця 2.2 – Аналіз результативності та операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Реалізовано продукції, тис. грн	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	705740	1183426	1469605	286179	763865	1,24	2,08
Матеріальні витрати, тис. грн	594329	957504	1246797	289293	652468	30.2	109.8
Витрати на оплату праці, тис. грн	27002	30687	40828	10141	13826	33.0	51.2
Чистий прибуток, тис. грн	17154	-12801	356	356	-16798	0	-97.9

Таблиця 2.3 – Аналіз ефективності використання ресурсів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за період 2022–2024 роки

Показники	роки			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Чисельність працюючих, чол.	338	338	272	-66	-66	-19.5	-19.5
Фондовіддача	1.8	1.6	2.0	0.4	0.2	26.1	12.4
Фондомісткість	0.6	0.6	0.5	-0.1	-0.1	-20.7	-11.0
Фондоозброєність	1587.7	2917.0	3781.4	864.4	2193.7	29.6	138.2
Продуктивність праці персоналу, тис. грн / чол.	2160.9	3539.0	5535.4	1996.4	3374.5	56.4	156.2
Продуктивність праці промислово-виробничого персоналу, тис. грн / чол.	2798.5	4583.1	7490.7	2907.6	4692.3	63.4	167.7
Матеріаломісткість продукції, %	79.4	79.5	82.5	2.9	3.1	3.7	3.9

Таблиця 2.4 – Горизонтальний та вертикальний аналіз активів балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Активи	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Основні засоби	645933	558425	477673	-80752	-168260	-14.5	-26.0
Залишкова вартість основних засобів	19740	16631	13428	-3203	-6312	-19.3	-32.0
Всього необоротні активи	665673	575056	491101	-83955	-174572	-14.6	-26.2
Виробничі запаси	7742	11464	19506	8042	11764	70.2	152.0
Незавершене виробництво	1879	2959	7305	4346	5426	146.9	288.8
Готова продукція	44171	37966	65309	27343	21138	72.0	47.9
Товари	1146	38	42	4	-1104	10.5	-96.3
Дебіторська заборгованість за товарами	22944	16924	26472	9548	3528	56.4	15.4
Дебіторська заборгованість за розрахунками	152007	35065	40912	5847	-111095	16.7	-73.1
Інша поточна дебіторська заборгованість	77	100	33	-67	-44	-67	-57.1
Грошові кошти	3320	116217	93851	-22366	90531	-19.2	2726.8
Інші оборотні активи	406	93	1688	1595	1282	1715.1	315.8
Всього оборотні активи	233692	220826	255118	34292	21426	15.5	9.2
Необоротні активи та групи вибуття	0	0	2644	2644	2644	—	—
Вартість активів	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Таблиця 2.5 – Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 рр.

Джерела формування майна	На кінець року, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/2023	2024/2022	2024/2023	2024/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Статутний капітал	9359	9359	9359	0	0	0	0
Резервний капітал	4121	4121	4121	0	0	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	247797	234996	235328	332	-12469	0.1	-5.0
Всього власний капітал	261277	248476	248808	332	-12469	0.1	-4.8
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	-	433700	-	-433700	0	-100	—
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	622274	35101	73277	38176	-548997	108.8	-88.2
Поточні зобов'язання за розрахунками	12139	77006	15240	-61766	3101	-80.2	25.5
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	3605	1455	1826	371	-1779	25.5	-49.3
Інші поточні зобов'язання	70	144	409712	409568	409642	284422.2	585202.9
Всього короткострокових зобов'язань	638088	547406	500055	-47351	-138033	-8.7	-21.6
Баланс	899365	795882	748863	-47019	-150502	-5.9	-16.7

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки та структури доходів ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Вид доходу	За рік, тис. грн			Абсолютне відхилення, ±		Темп приросту, %	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
Чистий дохід	730399	1196185	1505637	309452	775238	25.9	106.1
Інші операційні доходи	96	22816	30887	8071	30791	35.4	32074.0
Інші фінансові доходи	0	1505	0	-1505	0	-100	—
Інші доходи	7163	0	0	0	-7163	—	-100
Всього доходи	737658	1220506	1536524	316018	798866	25.9	108.3

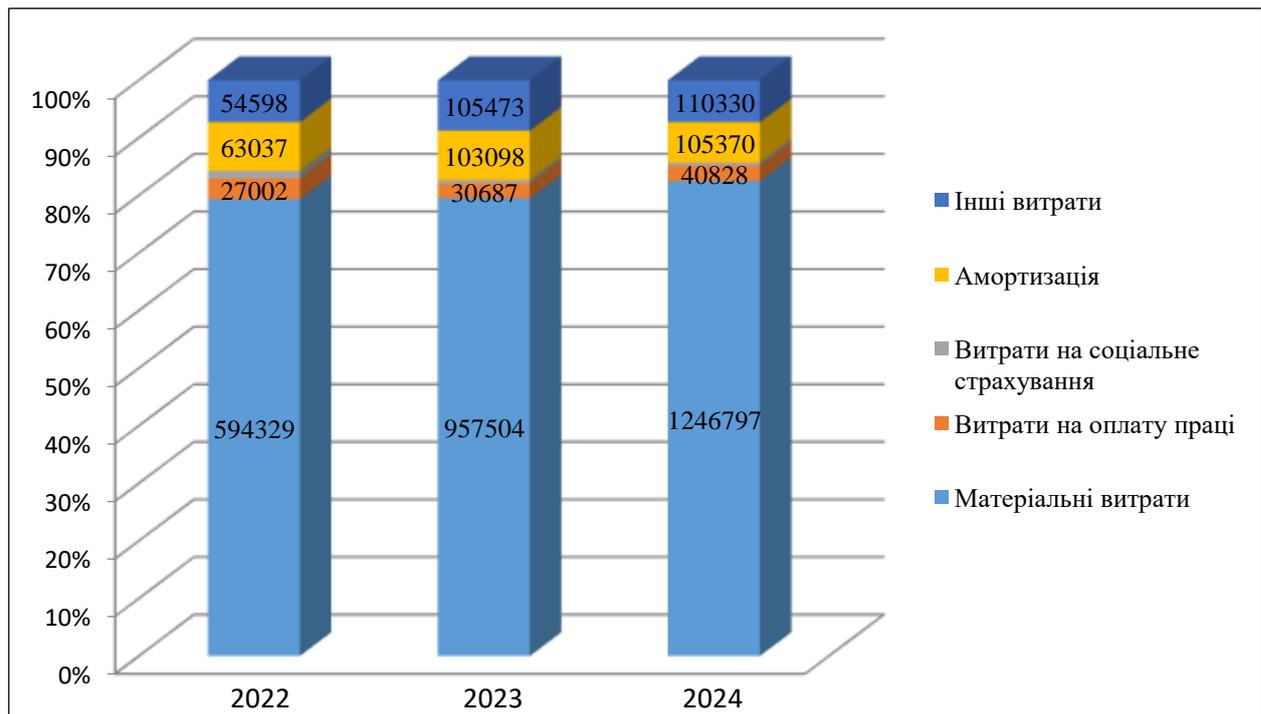

Рисунок 2.1 – Динаміка і структура операційних витрат ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Таблиця 2.7 – Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2024 рік

Актив	2024		Пасив	2024		Платіжний надлишок або недостача	
	На початок року	На кінець року		На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року
Найбільш ліквідні активи (А ₁)	232434	187702	Негайні пасиви (П ₁)	78605	426778	153829	-239076
Активи, що швидко реалізуються (А ₂)	52089	67417	Короткострокові пасиви (П ₂)	468801	73277	-416712	-5860
Активи, що реалізуються повільно (А ₃)	52520	93850	Довгострокові пасиви (П ₃)	0	0	52520	93850
Активи, що важко реалізуються (А ₄)	575056	491101	Постійні пасиви (П ₄)	248476	248808	326580	242293
Баланс	795882	748863	Баланс	795882	748863	х	х

Таблиця 2.8 – Аналіз показників фінансового стану та платоспроможності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2022	2023	2024	2024/2023	2024/2022
Коефіцієнт платоспроможності (фінансової незалежності, автономності)	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової стійкості	0.3	0.3	0.3	0.02	0.04
Коефіцієнт фінансової залежності	0.7	0.7	0.7	-0.02	-0.04
Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	2.4	2.2	2.0	-0.2	-0.4
Коефіцієнт загальної платоспроможності	1.4	1.5	1.5	0.04	0.1
Коефіцієнт поточної платоспроможності	0.01	0.4	0.4	-0.05	0.4

Таблиця 2.9 – Аналіз показників ділової активності ТОВ «Тростянецький молочний завод» за 2022-2024 роки

Показники	Значення			Абсолютне відхилення, ±	
	2022	2023	2024	2024/ 2023	2024/ 2022
Коефіцієнт оборотності активів	1.3	1.4	0.9	-0.5	-0.3
Тривалість обороту активів, днів	285.9	255.1	380.7	125.6	94.8
Коефіцієнт оборотності запасів	107.2	99.5	35.4	-64.1	-71.7
Тривалість обороту запасів, днів	3.4	3.6	10.2	6.5	6.8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3.7	10.5	12.2	1.7	8.5
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	96.3	34.2	29.5	-4.7	-66.9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2.2	2.0	1.4	-0.6	-0.8
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	161.4	178.4	258.1	79.7	96.8